

Vore ynglende Skalleslugerarter.

Af O. WILHJELM.

Indledning.

Alt skal have en Begyndelse. Begyndelsen til denne Skildring af Skalleslugernes Liv ved en dansk Yngleplads gaar helt tilbage til den Dag, hvor jeg, som 11-aarig Dreng, af Nysgerrighed saa efter, hvad der kunde skjule sig i det indre af en gammel Bøg og for første Gang i bogstavelig Forstand stod Ansigt til Ansigt med den Store Skallesluger. Fuglens Velkomstudbrud havde ikke nogen særlig hjertelig Karakter, og dog optog Mødet mig stærkt. Ikke alene havde jeg her truffet en af vore sjældne Fugle, men den Mystik, som dengang stod om Kuldenes Forsvinden fra Reden, satte Drengfantasiens i Bevægelse og udmalede for mig Billedet af Ællinger, der i Nattens Mulm og Mørke paa forskellig Vis blev transporteret bort fra Redetræet. At denne Gaade i det hele taget lod sig løse, faldt mig overhovedet ikke ind, og først mange Aar senere indlod jeg mig paa Opgaven.

Samtidig med de mere grundige og systematiske Undersøgelser af de to Skalleslugerarters Liv og Færden opstod ganske naturligt Ønsket om at kende noget nærmere til Fuglens almindelige Forekomst her i Landet, og da Oplysningerne herom i væsentlig Grad er tilvejebragt gennem det af »Komiteen for Dansk Zootopografisk Undersøgelse« fremskaffede Materiale, har jeg i den følgende Beretning om vore ynglende Skalleslugerarter valgt at dele Stoffet, saaledes at alle Oplysninger om Udbredelsesforholdene er holdt i et særligt Afsnit, der maa betragtes som en Fortsættelse af den paabegyndte Offentliggørelse af de gennem Komiteens Arbejde indvundne Resultater.

De indsamlede Oplysninger er her suppleret paa samme Maade som ved de tidligere offentliggjorte Beretninger, til hvilke der henvises, forsaavidt det angaar anvendte Forkortelser og de ved Stoffets Behandling anvendte Principper (sml. D. O. F. T., 31, S. 97—125). I Oversigten over Stor Skalleslugers Forekomst som Ynglefugl er tilstræbt en fuldstændig Fortegnelse over alle foreliggende Oplysninger, ligesom jeg, trods det magre Resultat, har ment det af Interesse nærmere at omtale et Forsøg paa at efterspore Udbredelsen tilbage i Tiden. Da Fuglen ved Vintertid er meget almindeligt forekommende i hele Landet, er de derhen hørende Oplysninger, ligesom alle Meddelelser om Toppet Skallesluger, kun medtaget i det Omfang, hvori de skønnes at være nødvendige til Belysning af Udbredelse og Forekomst i de forskellige Distrikter. Af praktiske Hensyn er den ellers benyttede Distriktsinddeling i enkelte Tilfælde fraveget, idet Grænserne undertiden, hvor disse gaar gennem Fjorde, Indsøer o. l., er forskudt med det Formaal, at faa Oplysninger fra naturligt afgrænsede Vandarealer til i deres Helhed at indgaa under ét Distrikt.

Det biologiske Afsnit støtter sig næsten udelukkende paa egne Iagttagelser gennem de sidste fem Aar. Disse Iagttagelser er næsten alle gjort indenfor et snævert Omraade, en Omstændighed der maaske i enkelte Tilfælde kan have medført, at en lokalt begrænset Ejendommelighed kan have faaet en mere fremtrædende Plads, end der egentlig tilkommer den.

Jeg benytter Lejligheden til her at bringe en varm Tak til Dr. phil. P. JESPERSEN, der har stillet det af Komiteen for »Dansk Zootopografisk Undersøgelse« indsamlede Materiale til min Raadighed, Museumsinspektør R. HØRRING, der har givet mig Adgang til Zoologisk Museums Kataloger og Museets Samling af jordfundne Knogler, til Frøken KAREN WILHJELM, der med aldrig svigtende Omhu har passet mine Registreringsapparater, samt til Bestyrelsen for »Den Raben Levetzsauske Fond«, der ved økonomisk Støtte har ydet Bidrag til de med mine Undersøgelser forbundne Udgifter:

Udbredelsesforhold.

(Dansk zootopografisk Undersøgelse vedrørende Fugle. Beretning Nr. 4).

Stor Skallesluger *Mergus merganser* (L.)

Geografisk Udbredelse. Som Ynglefugl er den Store Skallesluger — i tre Racer — udbredt over det nordlige Europa, Asien og Nord-Amerika. I Europa findes den ynglende paa Island, i Skotland og Danmark, paa den skandinaviske Halvø, i Finland, det nordlige Rusland, Randstaterne og Tyskland. I Norge er den i de sydlige Dele almindeligst inde i Landet, nordpaa derimod ved Havet. I Sverige forekommer den almindeligst ved Vänerne og ved Østersøkysten fra Öland til Gefle; Udbredelsesomraadet gaar ned til de skaanske Indsøer, men den træffes ikke ved den svenske Vestkyst. I Tyskland er den almindeligst i Østpreussen, Mecklenburg og i Slesvig og Holsten, men træffes helt ned i Bayern, derimod ikke ved Østersøkysten.

Forekomst i Danmark. I Danmark, hvor Stor Skallesluger kun optræder som en meget faatallig Ynglefugl, er Rugepladserne begrænset til de sydøstligste Dele af Landet. Vest for Storebælt er Fuglen aldrig med Sikkerhed fundet ynglende indenfor Landets nuværende Grænser, og end ikke fra de vestlige Dele af Sjælland og Lolland foreligger Oplysninger om Redefund.

I Vintermaanederne optræder Fuglen derimod talrigt i alle Dele af Landet. De første Vintergæster ankommer sikkert i Begyndelsen af November, og deres Antal tiltager svagt Maaneden igennem for derefter at stige stærkt i Løbet af December, i hvilken Maanedes Slutning det maximale Antal er naaet. Taget som Gennemsnit er Kurven derefter nedadgaende til Midten af Februar, hvor den atter begynder at stige jævnt, naaer et nyt Maximum i Midten af Marts og derefter aftager meget brat til de første Dage i April, hvor de allerfleste Vintergæster har forladt Landet. De her anførte Bevægelser i Forekomstens Hyppighed har sin Forklaring i, at Skalleslugeren intetsteds er egentlig Trækfugl, den drager kun til andre Egne, naar Frost og Isdannelser tvinger den dertil. I Overensstemmelse hermed ankommer den sent hertil, men

tvinges undertiden i de strængeste Vintermaaneder længere mod Sydvest. Saasnart Forholdene tillader det, vender Fuglene atter tilbage, men drager skyndsomst videre mod Nord, naar Isen ved mildere Vejrlig bryder op i disse Egne.

Denne Skalleslugerens Ulyst til at lade sig trænge længere bort fra Hjemegnen end allerhøjest nødvendigt viser sig mest udpræget hos ♂♂, og i Overensstemmelse hermed er de først ankommende Vintergæster og de Fugle, der sidst forlader os, overvejende ♀♀ eller Ungfugle, medens ♂♂ i de egentlige Vintermaaneder næsten altid er i Overtal i Flokkene. Som et Udtryk for, at de to Køn som Regel flytter adskilt, maa dette dog ikke tages, tværtimod er der meget, der tyder paa, at mange af Fuglene atter forenes og optræder parvis fra de sene Efteraarsmaaneder, selvom de træffes i Flok med andre Fugle Vinteren igennem.

En Undersøgelse af Forekomstens Hyppighed i de enkelte Distrikter støder her paa en Vanskelighed, foruden den sædvanlige Usikkerhed ved Sammenligning af højst uensartet Materiale, nemlig den, at man her kommer til at sammenholde Oplysninger fra Lokalteter, hvor Iagttagelser, som ved Aær og mindre Søer, kan gøres ret udtømmende, med Oplysninger fra større Søer og aabne Farvande, hvor Iagttagelserne, ogsaa under Hensyn til Muligheden af Forveksling med Toppet Skallesluger, selvsagt maa blive meget fragmentariske. Trods disse Usikkerhedsmomenter kan man dog sikkert af det foreliggende Materiale slutte, at Vintergæsterne foretrækker vore Ferskvandsomraader, hvilket ogsaa støttes af de af Overlæge HELMS her i Tidsskriftet offentliggjorte Iagttagelser fra Nakkebølle, hvor Skalleslugerne altid optraadte i større Antal i Inddæmningen end i Fjorden. Endvidere synes det uomtvisteligt, at Skalleslugeren forekommer hyppigere og i større Antal i de jyske Søer end i andre Dele af Landet, og navnlig synes Fuglen at optræde særlig konstant og talstærkt i Søerne omkring Viborg.

Vore Vintergæster kommer utvivlsomt fra nordøstlige Egne, men noget nærmere herom ved vi ikke, da Ringmærkning kun er udført i meget begrænset Omfang, og der, saavidt mig bekendt, kun eksisterer ét Genfund, der kun viser en finsk Ungfugls Strejftog mod Nord.

Om den Store Skalleslugers Forekomst som dansk Ynglefugl foreligger Beretninger fra Distrikterne 36—40 og 44—45. I den efterfølgende Oversigt er Distriktsinddelingen fulgt i kronologisk Orden, men som Inddelingsgrundlag er benyttet de enkelte Ynglelokaliteter.

Lolland.

1. Fuglsang. Paa et Fuglsang Gods tilhørende fredet Areal, »Skejten«, ud mod Guldborgsunds sydlige Bredning, ruger hvert Aar ét, muligvis flere Par, og meget tyder paa, at dette har været Tilfældet langt tilbage i Tiderne.

Som Bevis herpaa tjener dels, at Apoteker BENZON i sin Samling havde Æg af Stor Skallesluger taget paa Fuglsang, ligesom han oplyser, at der ynglede to Par i Aarene 1858 og 1859, dels at der den 5. September 1897 blev truffet en Flok paa ca. 10 Skalleslugere paa den sydlige Guldborgsund-Bredning. Denne tidlige Forekomst styrker Formodningen om, at her drejer det sig om Fugle, som er opfødt i Nærheden. (DRESSER: »Birds of Europe«, Bd. 6; Skovfoged ALBRECHTSEN; 91; D.O.F.T., 8).

2. Holcksminde. I denne Skov, Nordvest for Saks København, har et Par ynglet i et hult Træ, som blev fældet i 1925. — En Iagttagelse den 12. April 1928 af et Par ved Rosnæs, som ikke ligger langt fra Holcksminde, kunde tyde paa, at Arten endnu paa dette Tidspunkt ynglede i Nærheden. Senere er intet Par blevet iagttaget paa denne Lokalitet, saa man maa formode, at denne Yngleplads er blevet opgivet.

Ret langt tilbage i Tiden lader den Store Skallesluger sig ikke eftervise paa denne Lokalitet, men det kan dog anføres, at et større Kuld blev truffet ved Viksø den 16. Juli 1912, og at et Kuld paa seks blev iagttaget i Majbølle Bugt den 10. August 1904. — Om disse Kuld er udruget enten ved Holcksminde, eller paa en af de nedenævnte falsterske Ynglepladser eller muligvis paa helt ukendte Rugepladser er naturligvis umuligt at afgøre; men Iagttagelserne anføres dog naturligt paa dette Sted. (D.F., Bd. 1; D.O.F.T., 8; 91.)

Falster.

3. Vaalse Vesterskov. I de senere Aar har i hvert Fald ét, antagelig dog to eller tre, Par ynglet i eller ved denne Skov ved Falsters nordvestligste Kyst. — Før 1935 har jeg aldrig fra dette Sted hørt om Fuglenes Optræden, som dog utvivlsomt gaar langt tilbage i Tiden, da den Store Skallesluger ellers næppe vilde have faaet det lokale Navn »Skovand« i Modsætning til den Toppede Skallesluger, der her, som flere andre Steder, gaar under Navnet »Spidsnæb«. Navnet »Skovand«, der er betegnende for den Store Skalleslugers Yngleforhold, har jeg aldrig hørt benyttet i Omegnen af andre falsterske Ynglelokaliteter, saa det falder naturligt at forklare dets Opstaaen og stærkt begrænsede lokale Brug ved at antage, at Fuglen meget længe har ynglet nogenlunde regelmæssigt i Vaalse Sogn. (Skovfoged A. CHRISTENSEN.)
4. Orehoved Skov. Ca. 2 km Nordvest for Orehoved, har hvert Aar siden 1913 huset fra ét til tre ynglende Par. Den ornithologiske Litteratur indeholder fra denne Ynglelokalitet kun Meddelelse om ét Redefund, gjort i 1915, men andre Oplysninger godtgør, at der her sikkert kan regnes med en faatallig, men regelmæssig Forekomst i hvert Fald tilbage til Tiden omkring 1880.
I ca. 1880 blev Fuglen fundet rugende i en Bevoksning af gamle Bøge, hvor den til Stadighed har haft Rede, indtil Træerne kort før Aarhundredeskiftet blev fældet. I Perioden 1898—1906 er den ofte blevet iagttaget i Yngletiden, men om Redefund foreligger der mig bekendt intet fra dette Tidsrum. (SCHOLTEN: »Fuglelivet i Vordingborgegnen og Sydsjælland«; Stationsforstander R. JUUL OLSEN; Godsejer WILHJELM.)
5. Korselitze. Kun én Gang i første Halvdel af forrige Aarhundrede er ifølge Litteraturen gjort et Redefund i Korselitze Skovene paa Falsters Østkyst, men der er Grund til at antage, at denne Yngleplads siden har været benyttet til Stadighed; f. Eks. findes i Zoologisk Museum i København Skindet af en ung Han skudt ved Bøtø den 7. Oktober 1899, og selv om denne Fugl naturligvis

kan stamme andetsteds fra, falder det dog rimeligt at anføre den her, saa meget mere som Korselitze Skovene i de senere Aar atter kan opvise i hvert Fald ét ynglende Par. Dette Par yngler i »Mellemskoven« i en hul Eg nær Stranden. (KJÆRBØLLING: »Danmarks Fugle«; Z.M.; Skovfoged OLSEN.)

Møen.

6. Store Klinteskov. Omkring 1890 ynglede ikke faa Par i Klinteskoven paa Møen, hvor der bl. a. i Aarene 1892 og 1893 fandtes en Rede i en hul Bøg nær Abildgaardsfaldet.
7. Liselund. Her blev den fundet ynglende den 1. Maj 1892. Fra de følgende Aar haves ingen Underretning om Fuglens Optræden; men i Tiden fra 10.—17. April 1933 blev Skalleslugere iagttaget som almindelig forekommende paa Havet ud for Liselund, og da de altid optraadte parvis, er der Grund til at tro, at det har drejet sig om Ynglefugle.
8. Stubberup Have ved Møens Nordkyst. Saavel i 1891 som i 1893 blev den fundet ynglende i denne Skov. Førstnævnte Aar havde den Rede i en Uglekasse, sidstnævnte i et hult Træ.
9. Nordfeldt. Hvor længe Skoven ved Nordfeldt, som ogsaa ligger ved Møens Nordkyst, har været Yngleplads for den Store Skallesluger er det ligesaa umuligt at paavise, som det er for andre Lokalteter. Med Sikkerhed vides kun, at der i Aaret 1919 og i Aarene fra og med 1921 i hvert Fald til Stadighed har ynglet ét Par i Skoven. Formodentlig er der her ogsaa Tale om en langt ældre Rugeplads, i hvilken Forbindelse det kan anføres, at der i Zoologisk Museum i København findes Skindet af en Hun, som stammer fra det nærliggende Kjeldskov, hvor Fuglen er nedlagt i Juni 1872. (COLLIN 3; Skovfoged A. NIELSEN; Skytte NIELSEN; Z.M.; 117.)

Sjælland.

10. Lilleø. I den nyere ornithologiske Litteratur findes Meddelelse om, at den Store Skallesluger tidligere har ynglet

paa Lilleø mellem Sjælland og Bogø. Da Lilleø er en Holm uden Huse, Skure, Træ- eller Buskvækst, og da Redefundet, der under disse Forhold maa have været meget usædvanligt, ikke findes nærmere beskrevet, kan man sikkert regne med en Forveksling med Toppet Skallesluger. (SCHOLTEN: »Fuglelivet i Vordingborgegnen og Sydsjælland«.)

11. Oreby Skov. I Oreby Skov paa Halvøen Knudshoved ved Vordingborg har Fuglen gennem lange Tider haft Yngleplads. Et Redefund fra 1866 stammer sikkert fra denne, muligvis dog fra den følgende, Lokalitet. Den 13. April fandtes en Rede i et hult Træ. I Aarene 1926—28 rugede i hvert Fald 2 Par i Skoven. 1929 blev det ene Redetræ fældet, men mulig har det ene Par til Stadighed ynglet i Skoven, hvor Reden fandtes beboet i 1936. (BARFOD: »Sydsjællands Fugle«; COLLIN 3; Magister K. PALUDAN.)
12. Knudskov. Om den anden paa Knudshoved liggende Skov, Knudskov, har været Yngleplads er usikkert, men det ovennævnte Redefund fra 1866 kan som nævnt stamme fra denne Skov, hvor Fuglen i de senere Aar er iagttaget i Yngletidens Begyndelse, dog uden at dens Rede er fundet der. (Magister K. PALUDAN.)
13. Agnø. I en Lokalbeskrivelse fra 1916 meddeles det, at en Toppet Skallesluger Hun nogle Aar tidligere af Polakker var fanget paa Agnø mellem Vordingborg og Næstved. Da det anføres, at Fuglen fandtes med Ællinger paa Reden i et hult Træ, da Stedet ligger nær den Store Skalleslugers kendte Ynglepladser, og da det, i hvert Fald paa vore Breddegrader, vilde være en højst usædvanlig Redeplads for Toppet Skallesluger, ligger det nær at antage, at der her foreligger en Forveksling med den Store Skallesluger. Det kan i denne Forbindelse anføres, at der i en Jættestue paa det nærliggende Svinø er fundet Knogler blandt andet af Stor Skallesluger, antagelig Rester fra et Rævebo, og at der i Zoologisk Museum i København findes et Skind af en ung Skallesluger Han erhvervet fra Lundby Station den 26. Juli

1921. (SCHOLTEN: »Fuglelivet i Vordingborgegnen og Syd-sjælland«; Z.M.)

14. Gaunø. I 1851 fandtes en Rede i en hul Bøg ved Gaunø ved Næstved. Siden foreligger ikke i Litteraturen Meddelelser fra denne Lokalitet, men i Aarene 1935 og 1936 har Fuglen ruget i et hult Træ ved Lønnede. (KJÆRBØLLING: »Danmarks Fugle«; Lektor FERDINAND.)
15. Vemmetofte Dyrehave. Den danske Ynglelokalitet, hvor den Store Skallesluger forekommer i størst Antal i vore Dage, er uden Sammenligning Vemmetofte Dyrehave, hvor dens Forekomst sikkert er af gammel Dato, uagtet der først i ret ny Tid fremkommer Oplysninger i Litteraturen. Den første Meddelelse stammer fra 1907, hvor en Hun med Ællinger blev iagttaget i en fra Dyrehaven til Fakse Bugt førende Bæk. Oplysningen gives ganske vist under Toppet Skallesluger, men der foreligger utvivlsomt en Forveksling med den Store Skallesluger, thi Tidspunktet for Iagttagelsen, Maj Maaned, udelukker, at det kan være den Toppede Skallesluger, der hos os næppe kan træffes med Ællinger før tidligst lige efter Midten af Juni. Fra de seneste Aar findes talrige Beretninger om den Store Skalleslugers Ynglen paa denne Lokalitet, hvor den efter de foreliggende Oplysninger har ruget til Stadighed langt tilbage i Tiden; i de senere Aar har den afgjort været i Tiltagen og optræder nu i et Antal af ca. 15 Par. (D. O. F. T., 4; Lærer O. CHRISTENSEN.)
16. Vemmetofte Strandskov. Den første Oplysning i Litteraturen om denne Yngleplads er Beretningen om et Redefund i 1927. Det er vel sandsynligt, at Fuglen ogsaa her har optraadt siden gammel Tid, men sikre Meddelelser foreligger ikke, hvilket maaske skyldes, at gamle Ynglepladser er saa relativt talrige i Omegnen. I de seneste Aar yngler antagelig 2 Par i denne Skov. (Lærer O. CHRISTENSEN.)
17. Strandegaard Dyrehave. Den Yngleplads, hvor uafbrudt Optraeden med Sikkerhed lader sig føre længst tilbage i Tiden, er Strandegaard Dyrehave Syd for Fakse Ladeplads, hvor Fuglen i hvert Fald i 60 Aar til Stadighed

har haft sine Rugepladser. Der ruger nu 3—4 Par her, men Antallet har tidligere været større. Den gradvise Aftagen staar i Forbindelse med manglende Redeplads og er sket sideløbende med Tiltagen i Ynglefuglenes Antal i Vemmetofte Dyrehave, saa for disse Ynglepladser er der i store Træk mere Tale om en Flytning end om en Af- og Tiltagen, selvom det samlede Antal sikkert er steget noget i de senere Aar. (Lærer O. CHRISTENSEN.)

18. Hollænderskov. Nærmere Oplysning om, hvor langt tilbage i Tiden Fuglen har haft Redepladser i Hollænderskoven Nord for Præstø, er det ikke lykkedes at fremskaffe, men der yngler nu omkring 2 Par i Skoven. (Lærer O. CHRISTENSEN.)
19. Nysø. Ved Nysø rugede i 1936 i hvert Fald 3 Par; hvor langt denne Yngleplads gaar tilbage i Tiden har ikke ladet sig opspore. (D.O.F.T., 30.)
20. Gunderslevholm Dyrehave. I en Lokalbeskrivelse fra Næstvedegnen oplyses det, at den Toppede Skallesluger omkring Midten af det forrige Aarhundredes sidste Halvdel rugede i hule Træer i Gunderslevholm Dyrehave ved den sydlige Bred af Tjustrup Sø mellem Næstved og Sorø. Det er mere sandsynligt, at der her foreligger en Forveksling med Stor Skallesluger, end at Toppet Skallesluger skulde have valgt denne Yngleplads. Redeplads og Ynglelokalitet frembyder intet opsigtsvækkende, forsaavidt der er Tale om den Store Skallesluger. Anderledes med Toppet Skallesluger, der, mig bekendt, aldrig hos os med Sikkerhed er fundet rugende hverken i hule Træer eller ved Ferskvand. (BAAGØE m. fl. »Næstvedegnens Fugle«.)
Hvis Fuglen saaledes har ynglet i Gunderslevholm Dyrehave, maa det dog betragtes som givet, at Ynglepladsen nu er opgivet, idet den trods Eftersøgning ikke er truffet i Yngletiden. (Lektor FERDINAND.)
21. Sorø Sø. Et af de ældste kendte danske Ynglesteder er Skovene ved Sorø Sø, hvor Fuglen ynglede allerede i 1818. Om den derefter har ruget til Stadighed paa Stedet

i de følgende fire Decennier lader sig ikke oplyse, men fra 1858 foreligger atter sikker Underretning om et Redefund i Skovene ved Sorø. Sidenhen foreligger ingen Meddelelse herfra, og denne Ynglelokalitet maa nu betragtes som opgivet, uden at der kan siges noget nærmere om Tidspunktet for Fuglens Forsvinden. (FABER'S Optegnelser; D.O.F.T., 3.)

22. Haraldsted Sø. Det vides ikke med Bestemthed, hvorvidt der i Omegnen af Haraldsted Sø ved Ringsted har ruget Stor Skallesluger, men Lokaliteten anføres her, da der i Zoologisk Museum findes Skind af en Hun skudt ved Haraldsted Sø den 24. April 1875, en Forekomst saa langt hen paa Foraaret, at der er en vis Formodning om, at det drejer sig om en Ynglefugl. (Z.M.)
23. Bognæs. I Bognæs Skov ved Roskilde Fjord rugede Skalleslugeren i 1872. Ogsaa i Aarene omkring 1910 er Fuglen fundet rugende her, men fra de senere Aar foreligger ingen Oplysninger om Fuglens Ynglen paa dette Sted. (DRESSER: »Birds of Europe«, Bd. 6; MILLAIS: British Diving Ducks; Stationsforstander R. JUL. OLSEN.)
24. Jægerspris Nordskov. Sikker Underretning om Ynglen i Jægerspris Nordskov ved Roskilde Fjord haves ikke, men Jagttagelser ret sent paa Foraaret — f. Eks. Han og Hun den 14. April 1935 — kunde tyde paa, at Fuglen ruger her, hvor Betingelserne iøvrigt er tilstede. (Skovrider V. HOLSTEIN.)
25. Jægersborg Dyrehave. Den 10. Juni 1817 fandt FR. FABER i en hul Eg Reden af Stor Skallesluger. Af Optegnelsen fremgaar kun, at Reden fandtes i Københavns Nærhed, men da det angives, at Reden fandtes $\frac{1}{4}$ Mil fra Stranden, vil det formentlig være naturligt at antage, at Reden har ligget et Sted Syd for Eremitagesletten. Kongelunden var endnu ikke anlagt, og naar Lokaliteten knyttedes til Stranden ikke til Søer eller Vandløb, forekommer den nævnte Lokalitet den sandsynligste.
26. Esrom Sø. Fra Esrom Sø haves Beretning om Ynglen før 1888, antagelig mellem 1878 og 1888. Muligvis har Fuglen siden da til Stadighed ruget i Gribskov; i hvert

Fald haves fra Aarene 1931, 1933 og 1934 sikre Iagttagelser, der godtgør, at Fuglen har ynglet ved Søen, selvom Redefund ikke er gjort. (COLLIN, 2; D. O. F. T., 25; E. SCHIÖLER: »Danmarks Fugle«, Bd. II; Kontorchef A. KOEFOED.)

27. Gurre. I første Halvdel af forrige Aarhundrede er den Store Skalleslugers Rede fundet ved Gurre, men fra denne Lokalitet findes ingen senere Meddelelser. (KJÆRBØLLING: »Danmarks Fugle«.)
28. Hellebæk. Den 26. April 1818 blev en Hun skudt i en Dam ved Hellebæk. Denne sene Forekomst tyder paa, at Fuglen har haft Rede paa Stedet. En senere Meddelelse om et Redefund i 1843 i et hult Træ i Nærheden af Helsingør kan muligvis henføres til samme Lokalitet, men fra den efterfølgende Tid findes ingen Beretninger om dens Optræden der. (FABER'S Optegnelser; COLLIN, 2.)

Jylland.

29. Mols. For Fuldstændighedens Skyld skal anføres en ikke nærmere stedfæstet og sikkert ret tvivlsom Meddelelse om Redefund af den Store Skallesluger paa Mols i forrige Aarhundredes første Halvdel. Udelukket er det naturligvis ikke, at Fuglen kan have ruget paa Mols, og det kan i denne Forbindelse anføres, at to Hanner i Overgangsdragt i Juli 1935 er iagttaget ved Stranden ved Elsegde ved Æbeltoft. (KJÆRBØLLING: »Danmarks Fugle«; 67.)

Ser man paa den Store Skalleslugers nuværende Udbredelse i Danmark, indeholder de her samlede Oplysninger intet væsentligt nyt. De bekræfter kun, at Fuglen har en meget udpræget østlig Udbredelse, idet den aldrig med Sikkerhed er truffet ynglende Vest for Storebælt, ja end ikke er fundet rugende i de vestlige Dele af Sjælland og Lolland. Endvidere ses det, at Fuglen er ret faatallig, uden at den dog med sine antagelig mellem 50 og 75 ynglende Par er saa sjældent forekommende, som vore ornithologiske Haandbøger almindeligvis giver Udtryk for.

Med den eksisterende Udbredelse kan der næppe herske Tvivl om, at Fuglen er indvandret til os fra Nordøst, at det er den over Skandinavien udbredte Stamme, der er vandret over Sundet og har bosat sig i det østlige Danmark, men nogen nærmere Belysning af den Store Skalleslugers Indvandringshistorie synes de indsamlede Oplysninger ikke at give, idet der ikke for det sidste Aarhundrede — hvor dog de ydre Levevilkaar for Fuglen har været underkastet store og gennemgribende Forandringer — har været nogen udpræget Tendens hverken til Aftagen eller Tiltagen.

I sig selv giver det samlede Materiale næppe det fulde Indtryk af denne mærkværdige Ubevægelighed i Udbredelsesforholdene, og det forekommer maaske dristigt fra enkelte Redefund med mange Aars Mellemrum at slutte sig til Forekomst i den mellemliggende Tid, og dog foreligger en saadan Sammenhæng sikkert i de allerfleste Tilfælde. Ikke alene har dette for enkelte Redepladsers Vedkommende virkelig kunnet paa-vises for ret betydelige Aaremaal, men det har ogsaa vist sig, at den Store Skallesluger, selvom den er en meget iøjnefaldende Fugl, ofte gennem lange Tider har kunnet optræde som Ynglefugl paa en Lokalitet, uden at der er fremkommet Oplysninger herom, og at det først efter gentagne Forsøg har været muligt at klarlægge det virkelige Forhold. Efterhaanden som Indsamlingen af Materialet skred frem, har Overbevisningen om, at der paa dette Punkt foreligger en mærkværdig Ubevægelighed, vokset sig stærkere og stærkere. Her dukkede en aarhundredgammel tilsyneladende isoleret Oplysning frem; ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Fuglen stadig yngede paa Stedet og ofte lod sig eftervise for mellemliggende Tidsrum; andre Steder var Meddelelse om en Yngleplads i vore Dage Udgangspunktet, der før eller senere fulgtes af Oplysninger om Forekomst i tidligere Tider. Resultatet blev næsten altid det samme: hvor Fuglen i forrige Aarhundrede yngede, der yngler den endnu, og hvor den yngler i Dag, har den haft sin Rugeplads langt tilbage i Tiderne.

Saafermt Indvandringen var sket i forholdsvis sen Tid, synes det mærkeligt, at der ikke kan spores en fortsat, omend maaske forholdsvis svag, Udbredelse, og at Skalleslugeren

skulde være en i tidligere Tid almindelig Fugl, der trængt af Ufred, Forfølgelse og Udryddelse af egnede Redepladser nu nærmede sig sin Udslettelse af den danske Fauna, forekommer heller ikke sandsynligt, thi disse Ændringer er af en saa ny Dato, at der i saa Fald utvivlsomt kunde spores en mærkbar Tilbagegang i den kendte Periode. Danmark har da ogsaa i Aartusinder ydet Leveforhold, som utvivlsomt har tilfredsstillet de Krav, som den Store Skallesluger stiller til sine Omgivelser, og meget tyder paa, at Fuglen i hvert Fald i længst svundne Dage har udnyttet disse Muligheder.

I »Danmarks Fugle« siger E. SCHIØLER, at der er Grund til at tro, at den Store Skallesluger findes rugende i det sydøstlige og østlige Sjælland, paa Møen og maaske paa Falster, og han fortsætter saaledes: »Det er i denne Sammenhæng værd at lægge Mærke til, at fra en saa fjern Fortid som vor ældste Stenalder kendes den Store Skalleslugers Knogler fra Sværborg, en Boplads Nord for Vordingborg, altsaa fra et Sted, der ligger saa at sige midt i den Egn, hvori de faa danske Ynglefugle endnu i vore Dage bringer deres Afkom til Verden.« Dette Fund, der fører os omkring otte Tusinde Aar tilbage i Tiden til en Periode, hvor store Fyrreskove dækkede vort Land, som dengang dannede en landfast Forbindelse mellem Skaane og det europæiske Fastland, indskrænker sig til Konstatering af et enkelt Knoglestykke, men fra et Tidsrum, der ligger mellem to og fire Aartusinder senere, da Fyrreskovene afløstes af Egen, da Sundet og Bælterne var dannet, og da vore Forfædre havde deres Bopladser rundt om ved Kysterne, kender vi et ikke ubetydeligt Antal Køkkenmøddinger, der ogsaa giver Bevis paa, at den Store Skallesluger dengang var at træffe hos os. Disse Fund er saa forholdsvis righoldige, at der rejser sig det Spørgsmaal, om de ikke kan oplyse, hvorvidt Fuglen dengang optraadte ogsaa som dansk Ynglefugl.

Der er ved disse Bopladsfund et ejendommeligt Forhold, som straks falder i Øjnene, nemlig dette, at der i samtlige blot nogenlunde betydende sjællandske Køkkenmøddinger findes Knoglerester af den Store Skallesluger, medens dette ikke er Tilfældet ved een eneste af de jyske Boplads-er, uagtet hver enkelt af disse, naar bortses fra den sjællandske

Køkkenmødding ved Sølager, repræsenterer et langt større Antal Fugleknogler end de enkelte sjællandske. Selvom de fra Stenalderbopladserne bevarede Fugleknogler sikkert kun er en ret tilfældig og forholdsvis ringe Del af de oprindelig henkastede Levninger fra Maaltiderne, og selvom det derfor kan være farligt at drage vidtgaaende Slutninger af de gjorte Fund, saa er det her fremdragne Forhold, der ikke genfindes ved nogen anden Fugleart, dog saa ejendommeligt, at det næppe kan afvises alene som en Tilfældighed.

For den der kender lidt til, hvor fast den rugende Skalleslugerhun ligger paa Reden, kan det være nærliggende at søge Forklaringen deri, at Fuglen i Hovedsagen er blevet nedlagt paa Redepladserne, og at disse, i hvert Fald i det væsentligste, har været beliggende i Landets østlige Dele. Denne Forklaring har dog ikke paa Forhaand nogen Formodning for sig, thi Stenalderbefolkningens Vaaben var saa fortrinlige, at de har været i Stand til med Held at nedlægge endog meget sky Fugle, hvad ogsaa de forskellige i Køkkenmøddingerne fundne Knogler viser. Nu er den Store Skallesluger utvivlsomt en af vore mest sky Fugle, men den ovennævnte Forklaring maatte nødvendigvis forudsætte, at langt den overvejende Del af de fundne Knogler stammer fra Hunner, men her viser det sig, at de fra Køkkenmøddingerne stammende Knoglestykker i mindst lige saa høj Grad hidrører fra Hanner som fra Hunner.

Til Trods herfor staar Forklaringen paa det fremdragne Forhold dog sikkert i Forbindelse med Yngleforholdene. Iagttaget man Aaret igennem den Store Skallesluger, vil man bemærke, at den i Yngletiden vel er en forsigtig Fugl, men at den dog paa denne Aarstid til Stadighed færdes parvis ganske nær ved Kysterne, medens den ved Vintertid er langt mere sky og ofte ses i Smaaflokke langt fra Land. Kun hvor den, hovedsagelig i meget strænge Vintre, opholder sig i Aerne, er der paa denne Aarstid nogen Mulighed for mere end lejlighedsvis at komme den paa Skudhold. Da der nu ikke synes nogen Grund til at antage, at Forholdene ved de sjællandske Bopladser i højere Grad end ved de jyske skulde have begunstiget en saadan Vinterjagt, forekommer den mest naturlige Forklaring at maatte knyttes til Jagt i Yngletiden.

Herimod kan naturligvis anføres, at naar den Store Skallesluger i vore Dage viser sig sky og forsigtig ved Efteraars- og Vintertid og i Modsætning hertil forholdsvis tillidsfuld i Foraarstiden, saa er dette en direkte Følge af vore nugældende Jagt- og Fredningsbestemmelser, idet nemlig Fuglen, naar Jagten gaar ind, hurtigt lærer at tage sig i Agt og paa den anden Side snart bliver mere tillidsfuld, naar den mærker, at Efterstræbelserne er ophørt. Selvom dette til en vis Grad kan være rigtigt, saa er det dog en kendt Sag, at der hos mange Fuglearter er en tydelig Forbindelse mellem Forplantningsdriftens Slumren og Opvaagnen og en udpræget Tiltagen og Aftagen i Fuglens Skyhed, og at dette gælder for vore Andefugle bekræftes gennem FR. FABER'S i 1826 udgivne Bog »Ueber das Leben der hochnordischen Vögel«, hvor det om Ænderne siges: »Doch verlieren sie bei ihrer paarweisen Vereinigung die Wildheit ganz, welche sie ausser der Paarungszeit charakterisiert«. Dengang eksisterede Fredningstiderne ikke, og man behøver kun at gennemblade FABER'S »Optegnelser« for at overtøye sig om, at det ikke var nogen smaalig Hensyntagen til »Paarungszeit« eller lignende, der var afgørende for, hvornaar man drev Jagt i de Tider.

Denne i Forbindelse med Parringstiden optrædende større Tillidsfuldhed kan give Forklaringen paa, at alle Fund af Stor Skalleslugers Knogler samler sig om de sjællandske Køkkenmøddinger. I Vintertiden har Stenalderbefolkningens Efterstræbelser sikkert, som ogsaa Fundene synes at vise, hovedsagelig været rettet mod Sangsvanen, der har fyldt rart i Madposen. Jagten paa andre større Søfugle er kommet i anden Række og er antagelig for den Store Skalleslugers Vedkommende oftest foregaaet ved Rugepladserne, hvor Ynglefuglene har holdt til i Foraarstiden, og hvor Kuldene har færdedes Sommeren igennem. Antages det nu, at Ynglepladserne i Hovedsagen har været lokaliseret som i Nutiden, er det ganske naturligt, at alle Knoglefund samler sig om de sjællandske Køkkenmøddinger.

Bortset fra en Konstatering af Forholdene, som de er nu, bliver alle Slutninger om den Store Skalleslugers Udbredelsesforhold ret usikre, men meget taler for, at der ikke i lange Tider er foregaaet Forandringer af større Betydning, og er vi

end ude af Stand til at paavise eller danne os nogen begrundet Mening om Forholdene i det mellemliggende uhyre Spand af Aar, saa tyder meget paa, at Fuglen ogsaa for Aartusinder siden har ynglet her og i det store og hele har haft sine Rugepladser begrænset til Landets østlige Dele, som Tilfældet er den Dag i Dag.

Om Stor Skalleslugeres Forekomst udenfor Yngletiden foreligger følgende Oplysninger fra de forskellige Distrikter:

1. (Skagen—Frederikshavn). ♂ skudt ved Hirtsholmene $10/2$ 1917 (Z.M.).
6. (Vester Hanherred—Hillerslev Herred). Almindelig i Søerne Efteraar, Vinter og Foraar (123).
7. (Thy). Flere Gange skudt ved Kysterne, men iøvrigt temmelig sjælden (HEIBERG: »Thylands Fugle«, 1886).
10. (Vester Himmerland). Iagttaget hvert Aar i Livø Bredning i Aarene 1907—11 (F.F., 1912).
- 13 a. (Randers). ♂ skudt i Randers Fjord Januar 1862 (Z.M.). ♀ skudt ved Udbyhøj $29/1$ 1895 (Z.M.). Ses hver Vinter ved Munden af Randers Fjord (F.F., 1905). Hyppig og stadig Vintergæst i Randers Fjord (KLINGE: »Fuglelivet i Randers Fjorddal«, 1918).
- 13 b. (Mariager). ♂ skudt i Mariager Fjord $2/1$ 1875 (Z.M.). ♂ juv. skudt ved Hobro $15/10$ 1891. Forekommer hver Vinter ved Munden af Mariager Fjord (F.F., 1905). Nogenlunde konstant, men ikke særlig talrig, i Mariager Fjord om Vinteren (D.O.F.T., 27). Faatallig, men nogenlunde stadig, Vintergæst i Mariager Fjord, hvor den er iagttaget $19/12$ 1910, $13/2$ 1922, $18/12$ 1923 (102). Ses hvert Efteraar og Foraar i temmelig stort Antal i Klejtrup Sø (125).
14. (Viborg). Forekommer ofte i Viborgegnen om Vinteren (CHRISTIANSEN: »Viborg Omegns Fugle«, 1890). ♂ skudt ved Bjerringbro 1897 (Z.M.). 2—300 set i Viborgsøerne $28-30/12$ 1910 (D.O.F.T., 5). Set i Antal fra 3—500 i Viborgsøerne i Tiden $24-31/12$ 1911. Hvert Aar i Viborgsøerne, hvor de første viser sig i November, og Antallet vokser, til Isen lukker sig, og Fuglene tvinges andre Steder hen, hyppigst til Aaerne. Besøget varer i Reglen til henimod Maj (D.F., 1).
15. (Holstebro—Skive). Træffes om Vinteren faatallig i Struer og Venø Bugt (42).
16. (Vest for Struer—Holstebro). ♂ skudt ved Bonnet $18/3$ 1933 og $15/1$ 1934 (13).
17. (Ringkøbing). Almindelig paa Træk i Stadil Fjord (9), almindelig Vintergæst i Ringkøbing Fjord (93), mange iagttaget i Ringkøbing Fjord $29/3$ 1934 (92). Skudt ved Nymindegab ♀ virg. $20/1$ 1914, ♂ ad. $7/2$ 1917, $4/12$ 1917, $12/2$ 1922 (Z.M.). ♂ og ♀ ad. og ♂ juv. skudt ved Ringkøbing medio November 1910 (Z.M.).

- Forekommer hvert Aar paa Træk i Ringkøbing Fjord (RAMBUSCH: »Fuglelivet i Ringkøbing Fjord og Skjernaadalen«, 1900).
19. (Brande—Skive). Træffes hvert Aar i større Flokke i Eistrup-egnen (F.F., 1901).
 20. (Syd for Silkeborg). Ses aarligt Efteraar og tildels Vinter i Søerne i Bryrupegnen (D.F., 1).
 21. (Silkeborg—Aarhus). Ikke sjælden i Silkeborgsøerne i Vintermaanederne; ses navnlig i Julsø, Mossø, Borresø og Brassø (94). Ikke sjælden som Vintergæst i Gudena Nord for Kongensbro (jfr. D.F., 1). Undertiden i Taaning Aa i strenge Vintre, hvor Søerne er tillagt (D.O.F.T., 10; 99). Iagttaget i Mossø $25/3$ 1928 én, $17/3$ 1929 enkelte, $15/12$ 1929 tre, $12/4$ 1931 mange (D.O.F.T., 10; 99). Iagttaget flere Gange i Nordsunde Fjord Efteraaret 1932. Ses undertiden hos Vildthandlere i Odder (124).
 23. (Samsø). Optræder i ringe Antal ved Samsø i strenge Vintre (THUESEN).
 24. (Horsens). Forekommer faatallig paa Træk i Bjerre Herred (107).
 25. (Kolding—Vejle). Skudt i Faarup Sø i April 1909 og tidligere (F.F., 1919). Forekommer i Kolding Fjord i strenge Vintre, men er da talrigere end *M. serrator* (55). Skudt i Lille Bælt ved Fredericia $23/1$ 1895 (FABER: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«, 1898).
 27. (Esbjerg—Ribe). Om Vinteren i ringe Antal ved Fanøs Øst- og Nordside (8). $3/4$ og $21/5$ 1915 set paa Havet ved Ribe. Regelmæssig Vintergæst paa Marsklandet og Vaderne ved Ribe. (LANGE: »Fugleliv i Ribes Omegn«). ♂ og ♀ skudt ved Øster Vedsted i Februar 1908 (D.F., 1).
 28. (Middelfart—Assens). Almindelig Vintergæst i Lille Bælt (72). Skydes ofte ved Helnæs om Vinteren (D.O.F.T., 17).
 29. (Odense—Bogense). ♂ skudt i Kanal ved Einsidelsborg $31/12$ 1928 (36). Almindelig Vintergæst i Odense Fjord (F.F., 1919).
 30. (Kerteminde). Almindelig paa Træk; ses ofte i Smaaflokke ved Fyns Hoved (54; 66). Skudt ved Fyns Hoved $16/2$ 1934 (35).
 31. (Nyborg). Ret almindelig i Store Bælt Efteraar og Vinter (32).
 32. (Faaborg—Svendborg). 1908—11 kun set enkelte Gange i Nakkebølle Fjord; efter 1914 en Del i Aarets første Maaneder. De sidste i de første Dage af April (D.O.F.T., 12); $12/3$ 1932 1 Par i Farvandet i Distrikt 32 (D.O.F.T., 27); $5/1$ 1927 ♂ skudt ved Faaborg (Z.M.). Optræder i Vintermaanederne hyppigere i Inddæmningen ved Nakkebølle end i Fjorden (D.O.F.T., 12).
 34. (Langeland). Set ved Tranekjær $18/3$ 1911 (D.O.F.T., 6). ♂ skudt ved Langeland i December 1879 (Z.M.).
 37. (Falster). Faatallig paa Træk (79). Skydes hver Vinter i Storstrømmen (BARFOD: »Sydsjællands Fugle«); Regelmæssig, men ikke særlig talrig, Vintergæst i Farvandene omkring Falster (122).
 - 39 a. (Vordingborg—Næstved). ♂ og ♀ skudt i Susaaen $11/12$ 1819 (FABER'S Optegnelser). Efteraar og Vinter ret almindelig i Susaaen

- (BAAGØE m. fl.: »Næstvedegnens Fugle«). ♂ juv. skudt Herlufsholm $^{12}/_1$ 1893 (Z.M.).
- 39 b. (Stevns). Ses almindeligt i Præstø Bugt og Præstø Fjord (47); skydes af og til ved Stevns om Vinteren (D.O.F.T., 4); lille Flok set i Gjorslev Sø $^{3}/_2$ 1910 (D.O.F.T., 5).
40. (Ringsted—Køge). ♂ juv. skudt i Køge Bugt $^{1}/_{11}$ 1932 (Z.M.). Ret almindelig, men i ringe Antal, i Søerne ved Haslev (D.O.F.T., 10 og 28). Ret almindelig Efteraar og Vinter i Tjustrup—Bavelse Søerne og Susaaen (BAAGØE m. fl.: »Næstved Egnens Fugle«).
41. (Skelskør—Sorø). Ses af og til i Sorøsøerne i Vintermaanederne (D.F., 2). Ses om Vinteren i Sorøsøerne (115).
42. (Kallundborg). Forekommer sparsomt paa Træk (43); skudt ved Sejro $^{6}/_2$ 1897 og ved Lerchenborg $^{1}/_{12}$ 1894 (Z.M.).
44. (Horns Herred—Isefjord). Almindelig Vintergæst i Isefjord (36).
- 45 a. (Roskilde—Holte—Roskilde Fjord). Almindelig Vintergæst i Roskilde Fjord (36). ♂ skudt i Roskilde Fjord $^{15}/_1$ 1906 (Z.M.). Store Flokke i Furesøen Vinteren 1905—06 (35). Ses ofte i Furesøen i Januar—Marts, naar Søen er isfri, oftest i Smaaflokke paa en halv Snes Stykker (D.O.F.T., 17). Set ved Raavad $^{15}/_3$ og $^{3}/_4$ 1931 (D.O.F.T., 25 og 26).
- 45 b. (Nordsjælland). Set i Buresø $^{26}/_2$ 1911 (D.O.F.T., 6). Adskillige i Arresø $^{19}/_3$ 1911 (D.O.F.T., 6). 3 ♂♂ i Arresø $^{11}/_{12}$ 1910 (D.O.F.T., 5).
46. (København—Amager—Saltholm). Almindelig Vintergæst ved Saltholm (SVENDSEN: »Fuglenes Ø i Øresund«, jvf. D.O.F.T., 28). Nogle set ved Amagers Sydkyst $^{3}/_2$ 1931 (D.O.F.T., 25). Skudt ved Saltholm $^{13}/_{12}$ 1890 (♂), $^{13}/_1$ 1931 (2 ♂♂ juv. og 2 ♀♀ juv.), ved Drogden $^{21}/_{12}$ 1927 (♂), ved Amager $^{24}/_1$ 1896 (♀) $^{23}/_{12}$ 1892 (♂), $^{7}/_2$ 1897 (♀), $^{27}/_{12}$ 1923 (♂ ad. og ♂ juv.) og ved Kalveboderne $^{8}/_3$ 1895 (♂) (Z.M.). 2 set i Skt. Jørgens Sø $^{3}/_3$ 1929 (D.O.F.T., 23).
47. (Bornholm). $^{25}/_{10}$ 1928 blev et Par set i en lille Mose i Almindingen; sammesteds et Par iagttaget $^{8}/_{11}$ 1922 og $^{11}/_{11}$ 1927, alle tre Gange blev ♂ skudt (SEIER: »Bornholms Fugle«).

Toppet Skallesluger (*Mergus serrator* L.).

Geografisk Udbredelse. Toppet Skallesluger har som Ynglefugl en lignende cirkumpolar Udbredelse som Stor Skallesluger, idet ogsaa den er udbredt over de nordlige Dele af Europa, Asien og Amerika, herunder ogsaa Grønland. I Evropa træffes den paa Island, Færøerne, Irland, Skotland, Danmark, den skandinaviske Halvø, Finland, det nordlige Rusland, Østersøstaterne og Tyskland og er de fleste Steder

talrigere end Stor Skallesluger. I Norge er den ligesom Stor Skallesluger almindeligst inde i Landet i den sydlige og ved Havet i den nordlige Del. I Tyskland forekommer den derimod almindeligt ved Østersøen, men i hvert Fald kun sjældent inde i Landet.

Forekomst i Danmark. Toppet Skallesluger yngler almindeligt og talrigt ved næsten alle vore Kyststrækninger. Ved Jyllands Vestkyst synes den aldrig at være truffet ynglende, hvilket muligvis staar i Forbindelse med de særlige Naturforhold, men ogsaa maa ses i Sammenhæng med den Omstændighed, at Fuglen vel yngler ved Kysterne, men afgjort foretrækker ubeboede Øer og Holme som Rugeplads. Temmelig uforklarligt er det, at Fuglen aldrig er truffet ynglende i Randers Fjord og Mariager Fjord, hvorfra der foreligger ret udtømmende Oplysninger. Paa enkelte Lokalteter antager Rugepladserne næsten en koloniagtig Karakter, saaledes paa en Holm i Ringkøbing Fjord og paa flere Smaaøer ved Lolland og Falsters Nordkyst. Om Skalleslugernes Favorisering af disse Pladser skyldes Vandets relativt ringe Saltholdighed, Forekomst af store Fladvandstrækninger eller andre Forhold lader sig næppe afgøre med de i Øjeblikket foreliggende ret fragmentariske Oplysninger fra de forskellige Distrikter.

Bortset fra Stadil Fjord kendes en enkelt Yngleplads i Thy, hvor der maaske er Tale om en Reliktdannelse, og en enkelt Iagttagelse af en ♀ med Ællinger i en Hedesø paa Læsø; iøvrigt er Toppet Skallesluger aldrig i Danmark med Sikkerhed truffet ynglende ved Ferskvand.

I Vintertiden er Fuglen ligeledes almindelig og talrig over hele Landet og træffes da ogsaa, omend ret faatalligt og uregelmæssigt, i vore større Indsøer og undtagelsesvis i Aaer og andre Søer.

At der blandt de i Vintermaanederne optrædende Skalleslugere ogsaa er et betydeligt Antal Vintergæster kan næppe betvivles, men om Omfanget af dette Besøg kan intet nærmere siges; det betydelige Antal danske Ynglefugle forbliver her sikkert hele Aaret, og Fuglene opholder sig, som nævnt, hovedsagelig i Farvande, hvor Muligheden for udtømmende Iagttagelser er yderst ringe.

De faa kendte udenlandske Genfund af ringmærkede Skalleslugere antyder Træk fra Island til Nordsøens Sydkyst, fra det sydlige Skandinavien til det østlige Tyskland og muligvis fra Nordskandinavien og Finland til de norske Kyststrækninger, men Genfund af udenlandske Fugle i Danmark er, saavidt ses, ikke gjort.

For Zoologisk Museum er ved danske Ynglepladser mærket et ikke ubetydeligt Antal Skalleslugerællinger. De relativt faa Genfund er alle sket her i Landet og med en enkelt Undtagelse, hvor Fuglen blev skudt ca. 100 km fra Ynglepladsen, i umiddelbar Nærhed af det Sted, hvor Fuglen var udruget. De hittidige Resultater tyder saaledes paa, at Skalleslugeren er en endog usædvanlig stedbunden Fugl.

Om Toppet Skalleslugers Forekomst foreligger følgende Oplysninger fra de forskellige Distrikter:

1. (Skagen—Frederikshavn). Skydes om Vinteren i Aalbækbugten (D.F., 1); Yngler paa Hirtsholmene (KJÆRBØLLING: »Danmarks Fugle«; D.O.F.T., 26—27; 5).
3. (Læsø). Ret almindelig. Yngler ikke sjældent paa Hornfiskrøn og Knotten (E. RASMUSSEN). Almindelig Ynglefugl paa den sydlige Del af Læsø. Truffet med ca. 8 Dage gamle Ællinger i en Hedesø paa Kringelrøn (D.O.F.T., 31). I Juni iagttaget ved Vesterø Kirke, Vesterø Havn, Syr Odde, Ræ Pynt og Indsø i Højsandet (BRÆSTRUP). Yngler ret almindeligt paa Nordre Rønner (D.O.F.T., 1 og 26; 102).
5. (Sydv. Vendsyssel). Yngler i Distrikt 5 (D.F., 4).
6. (Nordlige Thy og Hanherred). Yngler 4—5 Par paa Dæmningen mellem Bygholm Vejle og Limfjorden (13); iagttaget i Yngletiden ved Østerild Fjord og Selbjerg Vejle (D.O.F.T., 26 og Flora og Fauna, 1928 og 1933). Yngler i Hillerslev Kjær. Temmelig almindelig Ynglefugl ved Thisted Bredning, Sennels og andre Steder (HEIBERG: »Thylands Fugle«, 1888).
7. (Sydlige Thy). Yngler i Distrikt 7 (D.F., 4), ynglede i 1885 temmelig almindeligt mellem Thisted og Vilsund (HEIBERG: »Thylands Fugle«, 1888). Yngler i Ørum Sø (D.O.F.T., 31).
8. (Mors). Yngler faatallig paa Mors og Agerø (98).
9. (Salling). Yngler i Distrikt 9 (D.F., 4).
10. (Vester Himmerland). Yngler hvert Aar ved Livø Bredning (F.F., 1912). Træffes hyppigt i Hjarbæk Fjord om Efteraaret (CHRISTIANSEN: »Viborg Omegns Fugle«, 1890).
- 13 a. (Randers). Hyppig og stadig Vintergæst, men ikke Ynglefugl, i Randers Fjord (KLINGE: »Fuglelivet i Randers Fjorddal«, 1918);

- (F.F., 1905). Yngler muligvis nu og da paa Korsholmene ved Hals Barre (STEINBACH).
- 13 b. (Mariager). Om Vinteren almindelig i Mariager Fjord, hvor den ikke yngler (102; D.O.F.T., 27 og F.F., 1905).
 14. (Viborg). Forekommer hverken saa regelmæssigt eller talrigt i Viborgsøerne som Stor Skallesluger (D.F., 1).
 16. (Vest for Struer—Holstebro). Flere Par ruger ved Kløvrig paa Venø (K. JACOBSEN). Yngler talrigt paa Venø (F.F., 1909). Yngler faatalligt i Nissum Fjord (93).
 17. (Ringkøbing). Almindelig Vintergæst i Ringkøbing Fjord (93). Paa den nordligste Holm ved Hans Lønnes Pold ynglede 1933 20—30 Par (36). Yngler paa Resterne af Dæmningen Holmsland—Holmslands Klit (92) og paa Tipperhalvøen (RAMBUSCH: »Træk af Fuglelivet i Ringkøbing Fjord og Skjernaadalen«, 1900), Klægbanken (9) og Adamspold (D.O.F.T., 9).
 19. (Brande—Give). Ses hvert Aar i Søerne langs Skjernaaen (O. CHRISTENSEN). Træffes ved Vintertid i Eistrupegnen, men sjældnere end Stor Skallesluger (F.F., 1901).
 20. (Silkeborg). Ikke sjældnen i Silkeborgsøerne i Vintermaanederne, særlig i Mossø, Gudensø og Birkesø (94). 61 Stkr. set i Almindesø $\frac{2}{4}$ 1933 (13). Ses hvert Aar i Bryrupsøerne (D.F., 1).
 21. (Aarhus). Almindelig Vintergæst i Aarhusbugten (F.F., 1912).
 - 22 a. (Ebeltoft). Yngler i Distrikt 22 a (D.F., 4). Yngler flere Steder langs Molslandet ved Aarhusbugten (F.F., 1912).
 23. (Samsø). Yngler paa Holmene i Stavns Fjord. Træffes om Sommeren i Fjorden, om Vinteren udenfor (THUESEN). Yngler paa Vejro (D.O.F.T., 1, 22; F.F., 1928; »Naturen og Mennesket«, 1895; KJÆRBØLLING: »Danmarks Fugle«) og Bosserne (D.O.F.T., 1, 27; FABER: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«, 1898). Har i hvert Fald tidligere ynglet paa Lundholm og Kyholm (FABER: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«, Naturen og Mennesket, 1895). Omtalt som ynglende paa Tunø 1875—97 (FABER: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«).
 24. (Horsens). Yngler i Distrikt 24 (D.F., 4), forekommer faatallig paa Træk i Bjerre Herred (107), fundet ynglende i Horsens Fjord 1894 (FABER: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«).
 25. (Kolding—Vejle). Mindre Flokke iagttaget nogle Gange i November i Vejle Fjord Aarene 1875—97 (FABER: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«, yngler paa Kidholmen i Kolding Fjord og Stranden langs Stenderupskoven. Sjældnen som Vintergæst (55).
 27. (Esbjerg—Ribe). Skudt i Ribe Aa ved dennes Udløb (LANGE: »Fugleliv i Ribes Omegn«, 1919). Enkelte iagttaget ved Manø $\frac{7-9}{9}$ 1922 (D.O.F.T., 17). Ses om Vinteren i ringe Antal ved Fanøs Nord- og Østside (8).
 28. (Midelfart—Assens). Almindelig i Lille Bælt. Yngler paa Brandsø og Ægholmen ved Baagø (72).

29. (Odense—Bogense). Hver Vinter paa Stranden ved Bogense; 4—6 Par yngler paa Æbelø (97). Almindelig Gæst udenfor Eidsidelsborg og i Odense Fjord, yngler antagelig faatalligt begge Steder (36 og F.F., 1919).
30. (Kerteminde). Almindelig paa Træk ved Fyns Hoved (13). Almindelig som ynglende paa Hindsholm (54). Paa Øerne i Langø Fjord ruger muligvis enkelte Par (13; F.F., 1919 og »Naturen og Mennesket«, 1895). Yngler paa Romsø (3).
31. (Nyborg). Almindelig ved Nyborg om Vinteren, yngler faatalligt paa Lindholm i Nyborg Fjord (32).
32. (Faaborg—Svendborg). I Nakkebølle Fjord ses ofte Smaaflokke om Vinteren (13). Hyppigst forekommende Andefugl i Nakkebølle Fjord. Ikke iagttaget i September, men ses i Tiden Oktober—Marts i Antal paa 10—50, enkelte Gange 100 eller derover (D.O.F.T., 12). Yngler almindeligt i Horne Sogn (L.K.LARSEN). Yngler paa Svelmø (D.O.F.T., 12) og Horsehoved (D.O.F.T., 17). Paa Ekskursioner i Marts 1914 og 15 iagttaget til Stadighed i Farvandet Syd for Faaborg, saavel ved Kysterne som paa dybt Vand (D.O.F.T., 8 og 9). Ses saa at sige aldrig i Inddæmningen ved Nakkebølle (D.O.F.T., 12). Ses af og til i Indsøen »Sundet« ved Faaborg (D.O.F.T., 1).
33. (Ærø). Ynglede i hvert Fald tidligere paa Halmø (C. OLSEN). Truffet ynglende paa Drejød (D.O.F.T., 3 og 6) og yngler antagelig paa Store og Lille Egholm (D.O.F.T., 6).
34. (Langeland). Yngler antagelig ved Bukø og Skovø (jvf. D.O.F.T., 6).
35. (Vest Lolland). Yngler almindelig paa Fejø og Fæmø; talrig paa Lindholm; enkelte Par i Nakskov Fjord (37). 1926 ynglede 18 Par paa Havneø ved Bandholm (D.F., 2).
36. (Øst Lolland). Yngler aarligt langs Stranden ved Sakskebøing Fjord og træffes hele Aaret rundt (D.F., 2), yngler i ringe Antal i Marehalmen Syd for Lungholm Inddæmning (80). 2—3 Par yngler aarligt paa »Skejten« ved Fuglsang (1).
37. (Falster). Navnlig tidligere hyppig og talrig Vintergæst i Guldborgsund (91). Almindelig Ynglefugl paa Nord-Falster (79). Stadig og talrig Ynglefugl paa Dyrefod og Suderø (122).
38. (Møen). Omkring 10 Par yngler ved Ulfskale Strand (N. JENSEN jvf. D.O.F.T., 9). Fundet ynglende paa Farø, Tærø og Lilleø (BARFOD: »Sydsjællands Fugle«, 1892).
- 39 a. (Vordingborg—Næstved). Yngler paa Ægholmen (12), Dybsø og Enø Overdrev (BAAGØE m. fl.: »Næstvedegnens Fugle«, 1893) Agnø og Knudshoved (SCHOLTEN: »Vordingborgegnens Fugle«, 1916). Almindelig ved Karrebæksminde om Vinteren, yngler undertiden paa Masnedø Kalv (122).
- 39 b. (Stevns). Forekommer paa Træk, men er ret sjælden ved Vemmetofte (12), yngler almindeligt paa Holmene i Præstø Fjord (47 jvf. COLLIN 3).

40. (Ringsted—Køge). Sjælden Vintergæst i Søerne omkring Haslev (D. O. F. T., 10 og 28).
41. (Skelskør—Sorø). 6—8 Par yngler paa Egholm (13), yngler paa Glæno ved Basnæs og, i særdeles stort Antal, paa Ormø (BAAAGØE m. fl.: »Næstvedegnens Fugle«, 1893).
42. (Kallundborg). Almindelig Ynglefugl i Distrikt 42 (43), iagttaget i Saltbækvig $\frac{29}{4}$ 1934, $\frac{18}{9}$ 1934 og $\frac{18}{9}$ 1935 (D. O. F. T., 28, 26 og 29).
43. (Odsherred). Yngler i Distrikt 43 (D. F., 4). Enlig Fugl ved Dybesø $\frac{29}{6}$ 1918 og ved Oddens Nordside $\frac{29}{6}$ 1918 (D. O. F. T., 15). Paa Hesselø yngler 20—30 Par (39 jvfr. D. O. F. T., 23).
44. (Hornsherred). Almindelig paa Isefjorden og Roskildefjorden, hvor den ses hele Aaret (36).
- 45 a. (Roskilde—Holte). Almindelig ved Avedøre Holme (D. O. F. T., 9). Ses nu og da i Furesøen om Vinteren (D. O. F. T., 17). En halv Snes set i Farum Sø $\frac{23}{11}$ 1913 (D. O. F. T., 7).
- 45 b. (Nordsjælland). Adskillige i Arresø $\frac{19}{3}$ 1911 (D. O. F. T., 6). Yngler i Distrikt 45 b (D. F., 4).
46. (København—Amager—Saltholm). Yngler paa Saltholm (COLLIN 3). Træffes altid paa Ekskursionen til Saltholm (D. O. F. T., 2 f. f.).
47. (Bornholm). Almindelig Ynglefugl paa Bornholm og Christiansø (68). Ultimo April 1935 2—3 Par omkring Christiansø (13); Maj 1935 ca. 20 Par ved Snogebæk Strand (75), yngler til Stadighed paa Græsholmen (D. O. F. T., 19 og 22).
50. (Jordsand). I 1930 blev Fuglen iagttaget fra $\frac{31}{7}$, $\frac{1}{8}$ var der 23, $\frac{3}{8}$ 10, $\frac{6}{8}$ 134, $\frac{7}{8}$ 50, $\frac{12}{8}$ enkelte. 1931 og 32 optraadte de sjældent og faatalligt (13).
52. (Sundeved). Set ret almindeligt i Maj—Juni 1929 i Distrikt 52 (D. O. F. T., 24). Almindelig Vintergæst i Aabenraa Fjord (C. OLSEN).
53. (Als). Set ret almindeligt i Maj—Juni 1929 i Distrikt 53 (D. O. F. T., 24).

Biologiske iagttagelser.

Stor Skallesluger.

Færdes man ved Vintertid ved den Store Skalleslugers Ynglepladser, ser man ikke meget til Fuglene. De holder sig paa denne Aarstid i Regelen langt fra Land, og det er kun uhyre sjældent, at de kommer helt ind til Kysterne.

Ligger Fuglene Vinteren igennem langt fra Land, saa drages de ved de allersvageste Foraarstegn mod Ynglepladsens Kyster. Indtræffer der i Slutningen af Februar nogle Solskinsdage med nogenlunde mildt Vejr, kan man være sikker

paa at se Fuglene Par og Par ved Kanten af Landgrundene. Forværres Vejrliget atter, kan de forsvinde, men vender tilbage ved den mindste Bedring.

Om Vinteren gaar hele den udslagne Dag med Fiskeri, men heri indtræder en Forandring, naar Fuglene begynder at trække mod Kysten. De kan nu i lange Tider ligge og pille og pudse sig uden iøvrigt at bestille noget, medens de naturligvis i Perioder, og da altid samtidigt, helliger sig Fiskeriet.

Før jeg begyndte at beskæftige mig mere indgaaende med Skalleslugerne, havde jeg altid forestillet mig ♂♂ som meget stridbare Fugle, der udkæmpede drabelige Kampe om ♀♀. Jeg havde læst om det pragtfulde Syn, det var, naar de store smukke ♂♂ jagende fór rundt efter hverandre som smaa Motorbaade og paa forskellig Maade stillede alle deres Yndigheder til Skue for de attraaede ♀♀. I denne Henseende blev jeg sørgelig skuffet. Det skal indrømmes, at der selvfølgelig er store individuelle Forskelligheder, men efter mit almindelige Indtryk er den Store Skallesluger ♂ en temmelig apatisk Herre.

Det er naturligvis ikke min Mening hermed at sige, at de Beskrivelser, man træffer rundt omkring, er urigtige, men jeg har selv kun enkelte Gange set noget tilsvarende. Forklaringen er sikkert den, at vore ynglende Skalleslugere allerede udparrer sig i det sene Efteraar og i Vintermaanederne, inden Fuglene begynder at nærme sig Kysterne, saa man kun undtagelsesvis faar Lejlighed til at iagttage Rivaliseringen.

Efterhaanden som man kommer ind i Marts, drages Fuglene stadig nærmere og nærmere mod Ynglestederne. De opholder sig nu det meste af Dagen inde paa Landgrundene og kan ofte ses helt inde under Land.

For at give et mere almindeligt Indtryk af, hvorledes Dagen gaar for et saadant Par, anføres nedenfor et Uddrag af Notaterne i min Dagbog. Dette stammer fra Midten af April og er typisk for Perioden før Æglægningen begynder, en Periode der kan falde i Tiden fra Midten af Marts til Slutningen af April.

1) Kl. 7³⁰. Et Par kommer trækkende ind over Skoven og smider sig efter en Rundtur over Trækronerne ved en af de store Sten ude paa Landgrunden.

2) Lidt efter kryber ♀ op paa Stenen, ♂ driver rundt lige ved Siden af. De piller sig og pudser sig og lægger sig til at sove, ♀ stadig paa Stenen, ♂ ved Siden af paa Vandet.

3) Kl. 8³⁰. ♀ rejser sig og springer lidt efter i Vandet. Kort efter parrer de sig og toiletterer saa; ♂ ret skødesløst; ♀ meget grundigt.

4) De svømmer udad og begynder at fiske.

5) Kl. 9³⁰. De er nu atter tilbage ved Stenen, hvor de ligger som før. Lidt efter kryber ogsaa ♂ op paa Stenen, hvor de begge ligger og sover.

6) Kl. 12⁰⁰ begynder de igen at fiske.

7) Kl. 13³⁰ ligger de atter og sover, denne Gang paa Vandet.

8) Kl. 15⁰⁰ begynder de atter at fiske.

9) Kl. 17³⁰; Fuglene er nu forsvundet.

Dette er i Hovedtræk Billedet af Parrets Dag, som den i Almindelighed kan iagttages fra Land i en god Kikkert. Et bedre Indblik i deres Privatliv faar man naturligvis, hvis man kan iagttage dem paa ganske nært Hold fra et Skjul.

Nu er det jo ikke saa lige til at gemme sig ude paa Fladvandet, men jeg søgte at klare Problemet ved til et Par Pæle at fastgøre en Jernbeholder, saa det meste af denne var under Vand, medens den var overdækket med en Staaltraadskuppel beklædt med Sækkelærred.

Dette Skjul forekom mig at ligne de andre Sten, og bortset fra min egen Anerkendelse er Resultatet blevet akcepteret fuldtud baade af Sæl og Svartbag, som jeg herfra har fotograferet paa ganske nært Hold.

Den eneste, der ikke fandt Kassen troværdig, var desværre den Store Skallesluger. Første Aar stillede jeg Kassen op ved en Sten, hvor Skalleslugerne ofte i tidligere Aar havde opholdt sig. Resultatet var, at Skalleslugere optraadte ved alle andre Sten, kun ikke der, hvor Kassen stod. En anden Sten var derimod fast Tilholdssted for et Par, og her stillede jeg Kassen op det følgende Aar, og for at være sikker paa at komme før Skalleslugerne, begyndte jeg i Slutningen af Januar, men det hjalp ikke, Resultatet blev som det foregaaende Aar.

Naar jeg her har skildret mine forskellige mislykkede Forsøg paa at komme Fuglene paa nært Hold, er det ikke, fordi jeg mener, at dette i sig selv har nogen almindelig Interesse, men fordi det viser, hvor usædvanlig sky og mistænksom en Fugl, den Store Skallesluger er.

I Forbindelse med denne Agtpaagivenhed viser Fuglen et meget karakteristisk Træk, som jeg aldrig har set hos nogen anden Fugl. Hvis andre Fugle pludselig overraskes af et eller andet mistænkeligt, vil de altid strække Hals, overtyde sig om, hvad der er i Vejen, og saa forsvinde, hvis de finder Mistanken begrundet. Det hele kan ske langsommere eller hurtigere, men man vil altid lidt forud være klar over, at Fuglen er ved at forsvinde.

En saadan Forberedelse ser man aldrig hos den Store Skallesluger; den lader sig sjældent overraske og bliver straks med usvigelig Sikkerhed opmærksom paa det svageste Tegn paa Fare. Om det mistænkelige er mere eller mindre farligt, interesserer den ikke det mindste, den reagerer i en Brøkdæl af et Sekund uden Antydning af Nysgerrighed.

Naar Fuglene om Morgenen trækker ind over Ynglepladserne, hører man altid Skalleslugernes Stemme: »Råk — Råk — Råk«. Den minder ikke saa lidt om den Toppede Skalleslugers, men med nogen Erfaring forveksler man dem ikke. Den toppedes er langt mere aabent og æ-agtigt.

♀'s Stemme høres næsten altid, naar hun flyver, sjældnere naar hun ligger paa Vandet. Naar hun kalder Ællingerne ned fra Reden, varieres det til en Række smaa »Råk«. Endelig kan hun, hvis hun pludselig bliver overrasket, naar hun ligger med Ællingerne, opfordre til hurtig Afmarch med et kort »Råk«.

Dette »Råk« har jeg aldrig hørt, naar ♀ ikke var til Stede, og den stammer sikkert aldrig fra ♂.

Med de mærkværdige Luftrørsudvidelser ♂ har, skulde man vente rene Trompetfanfarer, naar den oplader sin Røst. Det faar man ikke. Kun et beskedent lille Kvæk. I fire Aar blev jeg mere og mere overbevist om, at den slet ingen Stemme havde, indtil jeg en Dag kom bag paa en, der laa og snakkede med sig selv. Naar jeg var saa længe om at opdage ♂ Stemme, skyldes det vistnok ikke alene, at den ikke høres ret langt,

men ogsaa, at den fuldstændig ligner Frøens Kvæk, og altsaa ikke er ganske fremmedartet. I Regelen er den sammensat af to lige lange Kvæk: »gø — gå«, men undertiden er det tredobbelt med tre enslydende Kvæk, hvoraf det midterste er det længste, og det første meget kort.

♂ lader sikkert kun sin Stemme høre i Foraarstiden. Den er nemlig altid ledsaget af nogle mærkelige Bevægelser, som utvivlsomt staar i Forbindelse med Parringsdriften. Naar Fuglen »kvækker«, rejser den i Regelen »Huen«. Idet den stadig holder Næbbet vandret, fører den saa med et Ryk Hovedet tilbage over Ryggen og frem igen. Samtidig med den fremadgaaende Bevægelse tager den et kraftigt Svømmetag, saa den farer frem gennem Vandet.

Det er dog ikke altid, Kvækket ledsages af denne Bevægelse; undertiden sker det samtidig med, at Fuglen strækker Hals, Hoved og Næb lodret op i Luften, men saa uden noget Svømmetag.

Denne Bevægelse foretages iøvrigt ofte baade af ♂ og ♀, uden at nogen af dem siger noget. Det er aabenbart en Slags Kurmageri, men Bevægelsen er for Resten akkurat den samme, som Fuglen slutter af med, naar den drikker.

En anden Bevægelse, som sikkert ogsaa er begrænset til Parringstiden, har jeg undertiden set ♀ foretage. Hun ligger lavt i Vandet med Næb, Hoved og Hals skraat fremadstrakt i en lige Linie og med Toppen presset tæt ned mod Halsen og Nakken. Med den strakte Hals i stadig ned- og opadgaaende Bevægelse udstøder hun saa sine sædvanlige »Råk — Råk«.

Denne Art Lyde og Bevægelser, der gaar igen i et Utal af Variationer hos de allerfleste Andefugle, staar utvivlsomt i Forbindelse med Parringsdriften, men hos Skalleslugerne har de i hvert Fald ikke nogen direkte Tilknytning til Parringen og kan, da det andet Køn ikke behøver at være inden for Synskredsen, end ikke altid opfattes som Kurmageri, men snarere som et umiddelbart Udtryk for den almindelige Ophidselsestilstand, Fuglene befinder sig i i denne Periode.

Selve Parringen har jeg kun set faa Gange, men af mine Iagttagelser har jeg ikke Indtrykket af, at den indledes med noget særligt Ceremoniel. Det første, jeg har opdaget, har altid

været, at ♀, uden at ♂ tilsyneladende har givet nogen særlig Anledning, lægger sig lavt i Vandet. Hun synker længere og længere ned, saa til Slut kun Næbbet og en lille Smule af Ryggen er synlig. Saadan kan hun faa Lov at ligge længe. ♂ kigger lidt paa hende og driver ganske langsomt rundt om hende, kigger igen paa hende og bevæger sig atter en Gang adstadigt rundt omkring hende og beslutter sig saa endelig, driver ind over hende, griber hende i Nakketoppen med Næbbet, og Parringen foregaar saa. Naar Parringen er forbi, farer ♀ med et Par »Råk« ud til Siden, og Fuglen toiletterer saa. ♂ er i Regelen hurtigt færdig, ♀ er altid ret længe om Toiletten.

En enkelt Gang har jeg efter Parringen set ♂ opføre et aparte Skuespil, idet den i rasende Fart, med lavt fremstrakt Hals, for rundt om ♀ i en Cirkel og med Fødderne arbejdende, saa Vandet stod i lange Sprøjt bagud; men i Almindelighed er han tilsyneladende ikke nogen særlig fyrig Elsker.

I den Periode, hvor Parret opholder sig paa Landgrundene, gaar det meste af Dagen som nævnt med at sove og æde.

Om den Tid, der tilbringes med at sove, er der selvsagt ikke meget at bemærke. Undertiden ligger Fuglene enten begge paa Vandet eller begge paa en Sten, men i 9 af 10 Tilfælde ligger ♀ paa en Sten og ♂ paa Vandet lige ved Siden af.

Det er yderst sjældent, at Fuglene bruger Vingerne, naar de skal op og ned fra Stenene. Oftest kryber eller springer de; iøvrigt en ganske god Præstation for en stor og tung Fugl alene ved et kraftigt Svømmetag at springe op paa en Sten.

Den anden Hovedbeskæftigelse Fiskeriet foregaar i Regelen inde paa selve Grundene, men undertiden bevæger de sig ogsaa ud paa dybere Vand. Ude paa dybt Vand dykker begge Fuglene i Regelen paa samme Tid, og ♀ er næsten altid noget længere nede end ♂. Hvad de fanger er ikke let at afgøre, men i Regelen er det sikkert Smaafisk. Lidt større Eksemplarer gaar de dog ikke af Vejen for, naar Lejlighed gives.

Jeg har engang overværet en større Aals Endeligt, der formede sig saaledes: Et Par laa og fiskede i en dyb Rende, ikke ret langt fra Land; ♂ kom op med en Aal paa 30—40 cm Længde. Aalen vred sig, som en Aal skal vride sig, og slap fra ham. Han dykkede straks, men ikke hurtigt nok, for ♀ er forsvundet som et Lyn og dukker et Øjeblik efter op med

Dyret, og saa begyndte Kampen med at faa den ned. Aalen vred sig og snoede sig om Halsen paa hende, men langt om længe kom den dog indenfor, men dermed var det ikke Slut. Det varede længe, inden den kom helt paa Plads. Hun strakte Hals, hun trak Halsen ind, hun nikkede og rystede Hovedet, og om det saa var Halen, laa hun og vrikkede med den for bedre at faa det til at glide. Da ♂ havde ventet lidt, gik det aabenbart op for ham, at hun havde faaet nok for en Tid. Saa gav han sig til at fiske, medens hun laa og fordøjede.

Naar Fuglene saaledes fisker paa dybere Vand, dykker de som nævnt sammen og er i Regelen nede 15—20 Sekunder og og har langt fra Bytte med op hver Gang.

Kommer de derimod ind paa lavere Vand (20 Fod eller derunder), saa de oppe fra kan se Bunden, foregaar Fiskeriet paa en helt anden Maade. Saa svømmer Fuglene med Halsen strakt fremad lige under Overfladen og Næbbet nedadrettet, saa Nakken ses som en lille fritsvømmende Trekant foran Kroppen. Af og til løfter de Hovedet for at aande, men de dykker kun, naar de ser Byttet, som de saa gaar lige ned efter og næsten altid har med op.

Fra Midten af Marts kan man se Fuglene foretage Rundflyvninger over Ynglepladserne i de tidlige Morgentimer, og dette vil man jo ganske naturligt udlægge saaledes, at de er ude og »se paa Lejlighed«. Det er ogsaa muligt, at de forvisser sig om, at Yngletræet stadig er der, men til selve Reden kommer den ikke, før den skal lægge det første Æg. Dette graver den langt ned i Trøsken, og saaledes fortsætter den, saa der, naar Fuglen er borte, ikke er mindste Tegn paa »Beboelse«. Først naar der er lagt en 4—5 Æg, begynder der at komme lidt Dun, og naar det sidste Æg er lagt, ligger de alle ovenpaa Trøsken fuldstændig dækket af hvidgraa Dun.

Tidspunktet for det første Ægs Lægning varierer efter Alder og Individualitet, men en lidt ældre Fugl paabegynder efter mine Erfaringer Æglægningen omtrent paa Dato det ene Aar efter det andet, uanset om det regner eller sner. Som Eksempel kan jeg nævne $\frac{26}{3}$ 1935, $\frac{25}{3}$ 1936 og $\frac{22}{3}$ 1937.

Langt det største Antal paabegynder Æglægningen omkring den 1. April. Blandt mine egne Iagttagelser er den tidligste Dato den $\frac{20}{3}$ og den seneste den $\frac{24}{4}$.

Naar Æglægningen er begyndt, er det normale, at der hengaar ca. 36 Timer mellem hvert Æg, men under Æglægningen forekommer ofte en enkelt eller et Par Afvigelse herfra. Æggene lægges aldrig med mindre Mellemrum, men dette kan være ca. 48 Timer, hvilket dog i Regelen kun indtræffer en

O. WILHELM fot.

Fig. 1. Hul Eg, beboet af Stor Skallesluger.

enkelt Gang under Kuldets Lægning og da ligesaa godt mellem 1. og 2. som mellem to af de senere Æg. Et Par Gange har jeg været ude for, at der hengaar ca. 72 Timer mellem to Ægs Lægning, men ♀ kan jo her have tabt et Æg udenfor Reden, saa der ikke er Tale om et virkeligt Mellemrum. I det ene af disse Tilfælde var ♀ paa Reden til den normale Tid og blev der ca. $4\frac{1}{2}$ Time, men uden at lægge noget Æg. Æglægningen foregaar altid om Morgenen inden Kl. $9\frac{1}{2}$ eller om

Eftermiddagen efter Kl. 15, uanset hvor mange Uregelmæssigheder der ellers kan være.

Naar ♀ skal paa Reden for at lægge Æg, kommer Parret altid trækkende sammen, ♀ næsten altid foran. De flyver en enkelt Rundtur ind over Redetræet, og er der klar Bane, kommer ♀ et Øjeblik efter susende ind mellem Trækronerne og gaar paa Reden, medens ♂ fortsætter og smider sig ude paa Vandet, hvor de saa senere mødes igen.

Naar ♀ er paa Reden for at lægge Æg, opholder den sig i Regelen der i en $1\frac{1}{2}$ Times Tid, men der kan være store Afvigelser lige fra $\frac{1}{2}$ til 18 Timer, og der er her det mærkværdige, at Gennemsnitstiden for den samme Fugl kan variere umaadelig meget fra Aar til Aar.

Kuldenes Størrelse kan variere meget, men langt det almindeligste er sikkert ca. 8—9 Æg for unge Fugle og 10—12 for ældre. En enkelt Gang har jeg fundet en Rede med 18 Æg — det var over $1\frac{1}{2}$ kg. Denne Rede blev forladt, og Fænomenet maa sikkert forklares ved, at der har været to ♀♀, som har lagt i samme Rede. Hos den Toppede Skallesluger er det i hvert Fald ingenlunde sjældent, at to ♀♀ afleverer hele deres Produktion i samme Rede, som de derpaa begge forlader.

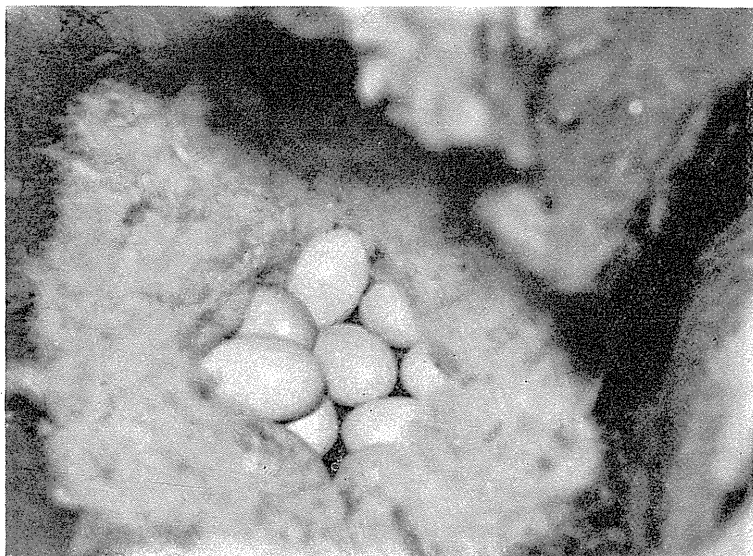
Naar ♀ har lagt det sidste Æg, tager hun straks fat paa Rugningen, der i Almindelighed varer i 34 Døgn. Det er i hvert Fald det sædvanlige, men helt nøjagtigt at afgøre Ruge tidens Længde er ret svært, dels fordi ♀ kan ligge ret længe paa Reden, før den lægger sidste Æg, og det er derfor svært at sige nøjagtigt, hvornaar den begynder Rugningen, og dels fordi det er endnu sværere nøjagtigt at sige, hvornaar Udrugningen finder Sted, idet ♀ ret sjældent forlader Reden, og Ællingernes Pippen kan høres ogsaa før Klækningen og derfor ikke giver nogen sikker Vejledning.

De fleste af mine Iagttagelser stemmer dog med 34 Døgn, og i ét Tilfælde var Rugetiden afgjort ikke kortere. Lige saa sikkert er det imidlertid, at den i et andet Tilfælde ikke var over 33 Døgn.

Det er altsaa givet, at Rugetiden kan variere i hvert Fald et Døgn. Forklaringen ligger muligvis i forskellige Temperaturer under Rugningen. I det Tilfælde, hvor Rugetiden var nede paa 33 Døgn, laa Rugeperioden usædvanlig sent (8. Maj

—10. Juni), og Gennemsnitstemperaturen var desuden i dette Tidsrum langt over Normalen, saa Æggenes Afkøling under Fuglens Fravær har været ringe.

Naturligvis maa ♀ af og til ud og tage Næring til sig i Rugetiden, og dette sker 1, undertiden 2, Gange om Dagen. Fuglen er næsten altid ude om Morgenens, og sker dette en

O. WILHELM fot.

Fig. 2. Rede af Stor Skallesluger.

enkelt Gang ikke, er den altid ude ved Middagstid. Undertiden er Fuglen foruden om Morgenens tillige ude ved Middagstid eller om Eftermiddagen. Paa tidligste Morgentur er Fuglen gaaet ud Kl. 4³⁰, og paa seneste Eftermiddagstur er den vendt tilbage Kl. 17⁴⁵. I Regelen ligger Turene dog ved 7 Tiden og ved 14 Tiden.

Turenes gennemsnitlige Varighed er $\frac{3}{4}$ Time baade for Formiddags- og Eftermiddagsture, men de kan variere fra $\frac{1}{4}$ til $1\frac{1}{2}$ Time. Der synes ikke at være noget System i Turenes Varighed. Jeg har i hvert Fald ikke kunnet finde nogen Afhængighed hverken af Temperatur, Rugningens Stadium eller Fuglens Held med Fiskeriet, der jo maatte ytre sig ved særlig lange Morgenture, naar Fuglen atter var ude om Eftermid-

dagen. Maaske spiller disse og andre Forhold ind, saa man ikke kan finde noget System, men det kan jo ogsaa tænkes, at Fuglen gør, som det passer den.

Naar Ællingerne er ruget ud, faar de Lov til at blive i Reden et Døgn. Dette er saaledes at forstaa, at de alle er mindst et Døgn, inden de forlader Redetræet, men da dette efter min Erfaring altid sker om Morgenen, kan flere eller færre Ællinger godt komme til at ligge mellem 1 og 2 Døgn, alt efter det Tidspunkt paa Dagen, hvor de er kommet ud af Ægget.

Hvis man stikker Næsen op til en rugende ♀, bliver man modtaget med en Sprutten og Hvæsen, saa man er ved at gaa bagover, hvis man ikke er forberedt paa dens Tilstedeværelse. Naar Ællingerne er kommet, plejer hun om muligt at hvæse endnu værre, hugge efter en og sparke i Arrigskab, saa Ællingerne vælter om mellem hinanden, men jeg har ogsaa oplevet, at ♀, naar Klækningen var sket, laa ganske stille og trykkede for ikke at blive bemærket.

Undertiden gaar ♀ slet ikke af Reden, medens der er Ællinger, men sommetider tager hun den Dag en ganske kort Morgentur.

Naar Ællingerne har ligget et Døgn i Reden, kommer det store Øjeblik, da hele Familien skal forlade Hjemmet. Som nævnt sker dette efter mine Erfaringer altid om Morgenen. De seks Gange, jeg har overværet »Nedkomsten«, er det sket Kl. 8³⁵, 9⁰⁰, 8⁴³, 8⁴⁸, 11⁰⁰ og 5⁰⁰. (Det sidste usædvanligt tidlige Tidspunkt forklares ved, at Ællingerne undtagelsesvis alle havde ligget mindst 2 fulde Døgn i Reden.)

I dette Tidsskrifts Aargang 27 (1933) er af Magister PALUDAN omtalt de forskellige Beretninger, der haves om, hvorledes Andefuglene faar Ællingerne ned fra Reden, nemlig 11, hvor Ællingerne sprang ned, 4, hvor de bæres ned i Næbbet og 3, hvor de bæres ned paa Ryggen af Moderen. For Stor Skallesluger er der 3 Tilfælde, hvor de springer ned og 1, hvor de bæres ned i Næbbet. Dette sidste Tilfælde stiller jeg mig meget tvivlende overfor. At Ællingerne er sprunget ned de seks Gange, jeg har haft Lejlighed til at se Afmarchen, viser naturligvis ikke, at de ikke i andre Tilfælde kan komme ned paa anden Maade, men efter alt hvad jeg har set, er Ællingerne

til den Grad indstillet paa at klare dette selv, at jeg er ganske sikker paa, at Moderen, hvis hun begyndte, ikke fik bugseret mere end én Ælling ned, før Resten havde klaret det ved egen Hjælp.

Den første Gang jeg sad og ventede, var jeg naturligvis meget spændt paa hvilken Fremgangsmaade, der skulde an-

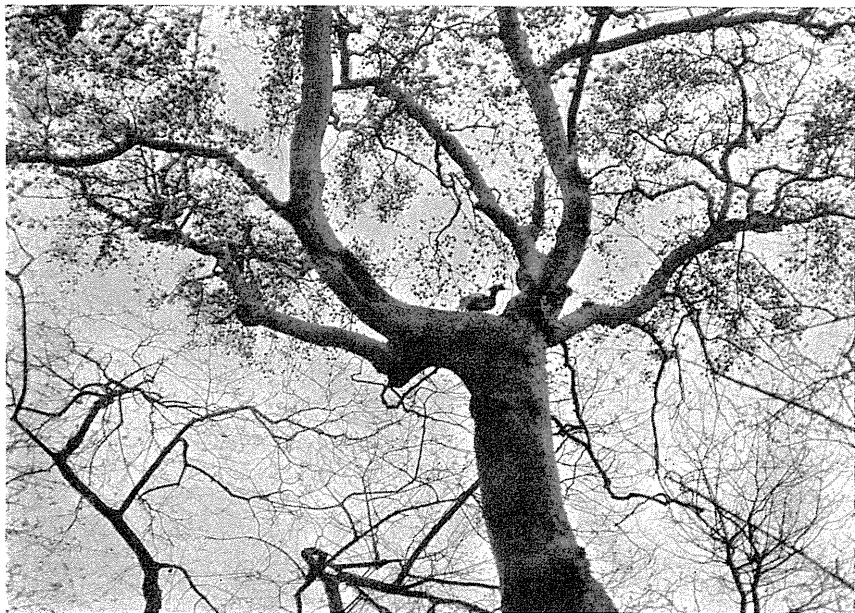

Fig. 3. Stor Skallesluger ♀ ved Redetræet.

O. WILHJELM fot.

vendes, selvom jeg nok havde ventet, at Ællingerne vilde springe ned, blandt andet fordi Redehullet kun var 3 m fra Jorden og fordi der midtvejs var en meget tyk Gren, der oventil var raadnet op, saa der dannedes en stor Platform af Trøske, som var en glimrende Mellemstation.

♀ kom »råkkende« frem et Par Gange for at se, om alt var fredeligt, og da hun tredie Gang stod i Redehullet, løb en Ælling frem mellem hendes Ben og sprang ned, dog ikke paa Platformen, men maalbevidst udenom. Saa fløj ♀ ned og »råkkede«, staaende under Træet, og Resten af Flokken sprang ned. Det hele tog kun nogle faa Sekunder, men der var ogsaa kun 15 cm fra Redens Bund op til Hullet.

I Beretningerne ser man næsten altid Udtrykket »at de lader sig falde«, men det er ikke betegnende. De springer lidt opad og ud fra Træet.

Ved en Ælling forestiller man sig i Almindelighed en blød, rund Tingest; tænker man sig den kørt over af en Damp-tromle, har man den omtrent, som den ser ud, naar den springer ned. Den spiller Vingestumper og Ben ud til Siderne, saa den ligner en lille Stump Brædt, der kommer dumpende ned.

Selvom en saadan fladtrykt Ælling yder saa megen Mod-stand mod Luften som muligt, er dens Landing dog ingen-lunde blid, navnlig hvis den, hvad der kan ske, kæntrer over i Luften og lander paa Siden eller paa Ryggen, men jeg har aldrig set en Ælling komme til Skade, hvordan den end landede.

I det Tilfælde, jeg nævnte, stod ♀ og »råkkede«, men da der ikke viste sig mere i Redehullet, gik hun med Ællingerne i Klump bag sig lige ned mod en 4 m høj Klint, der gik ned til Stranden. Lige ude for Reden var Klinten skredet, saa den var ret skraa og bevokset med Brombær, men det passede ikke Madame. Hun saa lidt paa det og førte saa Ællingerne lidt til Siden, hvor Klinten gik lodret ned. Her fløj hun ned paa Forstranden, og saa sprang Ællingerne efter hende.

At Ællingerne her kunde kravle 15 cm op ad en skraa Redekant og derefter hoppe 3 m ned paa den bløde Skovbund var jo ikke særlig overraskende eller oplysende, saa næste Gang valgte jeg et sværere Tilfælde.

Det var en gammel Bøg, der 6 m oppe delte sig som et U i to Dele. I Bunden af dette U var der et Hul, der altsaa vendte lige opad og fortsatte i et 1,6 m dybt Rør, i hvis Bund Reden laa. Men ikke nok hermed; lige indenfor Hullet ud-videde Røret sig til alle Sider, saa hvis Ællingerne skulde klare sig her, kom de til at hælde bagover paa et Stykke. Spæn-dingen blev noget afsvalet, da det, lige før Rugningen skulde være forbi, blev et forfærdeligt Stormvejr, saa en Gren knæk-kede af midt paa Røret, hvorved der fremkom et dejligt be-kvemmt Hul for Ællingerne at gaa ud af. Jeg turde ikke for-styrre ♀ ved at stoppe Hullet til, og havde egentlig opgivet at faa Problemet løst. Det fik jeg nu alligevel, og det gik til paa den Maade, at de tre af de 12 Ællinger uden Hensyn til

den bekvemme Reserveudgang benyttede »Hoveddøren« og kom til Syne helt oppe, hvorfra de saa sprang ned. Hvordan de har klaret Turen op, skal jeg ikke kunne sige, jeg ved kun, at de klarede den.

Naar Reden er nogenlunde let at komme ud af, varer det kun Sekunder, før de alle er nede, men naar de udsættes for sværere gymnastiske Øvelser, kan der være 10—15 Minutter mellem den første og den sidste Ælling, og i disse Tilfælde kan man gøre en interessant Iagttagelse.

Det er en kendt Sag, at Fugle ikke kan tælle, og at man f. Eks., naar man skal fotografere Fugle, skal have en til at følge sig til Skjulet. Saa ser Fuglen noget komme og noget gaa, og saa er den tilfreds. Dette vidste jeg, da jeg laa og saa Skalleslugerællingerne springe ned, men jeg havde ikke troet, at en Fugl er saa komplet Talidiot, som jeg her fik Beviset for.

Da de to første Ællinger var kommet ned, kiggede ♀ op til Reden, »råkkede« et Par Gange og begyndte saa med de to at gaa mod Vandet. Det forekom mig at være en meget ringe Høst af 12 Æg, men saa slemt var det nu heller ikke. Et Øjeblik efter lød der Pippen fra en Ælling oppe i Redehullet, saa hun blev klar over, at der var en endnu, og vendte om for at faa den med, og saadan blev hun ved. Hver Gang der kom en Ælling ned, begyndte de at gaa mod Vandet, og hver Gang en ny pippede i Hullet, vendte hun om igen, indtil der var 8; saa lagde hun sig ned og ventede en rum Tid, inden hun og de 12 Ællinger endelig forlod Skuepladsen.

Denne Renden frem og tilbage, afsluttet med en opgivende Venten, har jeg set to Gange. En Gang, hvor der var 17 Minutter mellem første og sidste Ælling og en anden Gang, hvor Mellemlummet var 12 Minutter.

En anden Ting, man faar Lejlighed til at iagttage, er det utrolige Mod ♀ udviser for at sikre sig, at der ikke er nogen Fare paa Færde.

Selvom jeg i god Tid i Forvejen har opstillet mit Skjul ved Redetræet, er det udenfor al Tvivl, at ♀ er fuldstændig klar over, at der er noget »muggent« ved et Skjul, hvorfra baade et Fotografiapparats og et Filmkamas Objektiv glør ud mod hende, og dog har det hver eneste Gang gentaget sig, at hun, saa snart hun er kommet ned, er gaaet helt hen til Teltet

og har anstillet saa indgaaende Undersøgelser, at jeg har ventet i næste Øjeblik at se hende stikke Hovedet ind af en eller anden Sprække.

I det svenske Tidsskrift »Fauna och Flora« 1926 anføres det, at Ællingerne den første Tid gemmer sig, naar der er Fare, da de ikke kan dykke de første 48 Timer. Dette er ikke rigtigt. Ællingerne dykker — og tilsyneladende med den allerstørste Fornøjelse — et Øjeblik efter, at de er kommet i Vandet, og fra den første Dag søger de i Fare altid udad »løbende« paa Vandet og dykkende, naar det rigtigt kniber.

Den Scene, der opruller sig, naar Flokken naar Vandet, er altid den samme. Saa snart Ællingerne faar »Vand under Kølen«, ligger de et Øjeblik som smaa Vattotter og drejer rundt, saa stikker de Næbbet i Vandet, drikker lidt og begynder saa at svømme. Lidt efter er der en saa en anden, der dykker, indtil hele Flokken pludselig gribes af en fuldstændig Raptus. De farer rundt over og under Vandet og ind og ud mellem hinanden, saa det slet ikke er til at finde Rede i. Længe har Kuldet sjældent været i Vandet, før de paa Turen udad begynder at fiske, og det er morsomt at iagttage, hvorledes de straks fra første Færd paa lavt Vand ser ned ligesom de gamle Fugle og først dykker, naar de opdager Byttet.

Ved den Yngleplads, hvor jeg har gjort næsten alle mine Iagttagelser, har jeg aldrig set den Store Skallesluger med Ællinger, bortset fra det Øjeblik de første Gang gik i Vandet, og til de var forsvundet fra min Synskreds. Alle de Kuld, der udruges her, drager, straks de kommer i Vandet, over en ca. 3 km bred Bugt og opholder sig saa hele Opvækstperioden der.

Jeg tror ikke, at dette er noget enestaaende Tilfælde. Ved Stranden ved Nordfeldt paa Møen kan der saaledes i Forsommeren til Stadighed ses et stort Antal Ællingeflokke, medens der her kun udruges nogle ganske faa Kuld. Hvor disse Flokke kommer fra, er det ikke lykkedes mig at opspore; ejheller kan jeg give nogen Forklaring paa, hvad Grunden er til disse Vandringer.

For den Yngleplads, jeg selv kender bedst, er det udelukket, at Næringsforhold kan være afgørende for Vandringer. Ynglepladsen og Opholdspladsen har begge meget Fladvand og ligger saa nær hinanden, at Fødeemnerne maa være

nogenlunde ens. En Overgang mente jeg, at Forklaringen laa i, at der ved Ynglepladsen er mange store Sten, som Aaret igennem er et yndet Tilholdssted for Sølvmaage og Svartbag. Denne Teori opgav jeg imidlertid, da jeg kom lidt nærmere ind i Flokkenes daglige Liv. Det viste sig nemlig, at de daglig foretager en Tur fra Opholdspladsen til en Fugleholm, der ligger ca. 3 km derfra. Her ankommer de i Regelen ved Middagstid, ligger saa og soler sig paa nogle store Sten nogle Timer, og vender saa i Eftermiddagens Løb atter tilbage. Stenene ved denne Ø er fast Tilholdssted for de store Maager, saa det kan næppe være disses Tilstedeværelse, der driver Flokkene fra Ynglepladsens umiddelbare Nærhed.

Naar Hannerne ikke har været omtalt siden Æglægnings-tiden, har dette sin naturlige Forklaring, idet de trækker sig tilbage i stille Ubemærkethed, naar Vrøvlet med Rugningen og Ællingerne begynder. Naar ♀ har lagt det sidste Æg, bliver ♂ endnu nogen Tid ved Ynglepladsen, men forsvinder saa definitivt. Jeg har Indtrykket af, at der som oftest hengaar en 8 Dages Tid, før han er klar over, at der ikke er mere for ham at gøre. Antagelig opholder ♂♂ sig derefter paa det aabne Vand; ved Ynglepladserne ser man dem i hvert Fald aldrig.

Endnu et Forhold fortjener nærmere Omtale. En af de sidste Dage i Maj 1934 saa jeg et Skalleslugerpar ligge og drive paa Vandet ved en lille Ø. Hvad i Alverden var Meningen med, at de laa her og drev paa et Tidspunkt, hvor ♀ skulde have Ællinger eller i hvert Fald være i fuld Gang med Rugningen? Noget enestaaende Tilfælde var det ikke; tværtimod har jeg sidenhen hvert Aar set flere Par, som har indfundet sig til normal Tid ved Ynglepladsen og saa, uden at yngle, har opholdt sig der, indtil de omkring 1. Juni er forsvundet.

Først i 1937 fik jeg en Anelse om, hvad dette betød, idet jeg konstaterede, at en hul Bøg, der ikke tidligere havde været benyttet til Yngleplads, i Midten af Maj havde været besøgt af en Skallesluger ♀. At Forklaringen er den, at det her drejer sig om yngre udparrede, men endnu ikke ynglende Fugle bekræftedes dels ved, at det paagældende Træ blev benyttet som Redeplads 1938, dels ved at de 2—3 Par, der hele Maj

Maaned 1938 opholdt sig udenfor Ynglepladserne, daglig i Maanedens Midte foretog Flyveture over Skoven, hvor ♀♀ meget nøje undersøgte de forskellige til Rugeplads egnede hule Træer.

Tiden fra 1. August og Efteraaret igennem er den Aarstid, hvor man ser mindst til den Store Skallesluger. Som Regel opholder de sig i denne Periode langt ude paa Vandet, og kun sjældent forvilder et enkelt Par sig lidt længere ind. Saa-danne udparrede Fugle kan man ret ofte se i Slutningen af December. Det tidligste Tidspunkt, paa hvilket jeg har set Fugle ligge parvis, er den 22. November.

Toppet Skallesluger.

I Vintertiden opholder ogsaa denne Art sig mest ude paa det aabne Vand, og først omkring den 1. April begynder den at optræde omkring Ynglepladserne.

Paa mine Ture i April havde jeg bemærket, at der ved en lille Ø, hvor der altid rugede Skalleslugere, hver Morgen laa en større Forsamling paa et ganske bestemt Sted. Jeg byggede mig derfor et Skjul i Nærheden og indfandt mig der en tidlig Morgenstund. Lige udenfor laa et halvt Hundrede Fugle, som holdt et forfærdeligt Leben. ♂♂ jog efter hinanden og foretog ustandselig nogle mærkværdige Bevægelser, ledsaget af en mærkelig sammensat, knirkende Lyd. Jeg opfattede det dengang saaledes, at ♂♂ strakte Næb, Hoved og Hals skraat opad og derefter, stadig med strakt Hals, førte Hovedet ned mod Vandfladen og op igen. ♀♀ foretog ogsaa nogle aparte Bevægelser. De holdt Næbbet i en Vinkel paa 90° mod den strakte Hals og dyppede saa, stadig med strakt Hals, Næbspidsen ned til Vandet, undertiden med en kort brægende Lyd.

Jeg havde ofte været i Skjulet om Morgenen, men altid laa Fuglene der, naar jeg kom, og jeg blev naturligvis nysgerrig efter at vide, hvornaar de ankom, og tog derfor afsted en Nat Kl. 2. Da jeg ankom, var det ganske uddødt, og det blev der ved med at være til ca. 1 Time før Solopgang; saa ankom der et Par, og nu kom Fuglene hurtigt efter hinanden, en sjælden Gang en enlig ♂ eller to ♂♂ og en ♀, men ellers

stadig Par og Par. Dette var mig en stor Overraskelse, fordi man slet ikke, naar Flokken ligger samlet, faar nogetsomhelst Indtryk af, at det er udparrede Fugle.

Den i første Øjeblik mest nærliggende Forklaring, at disse daglige Sammenkomster danner Indledning til Udparringen, er altsaa ikke rigtig, men at Fænomenet staar i nøje For-

O. WILHELM fot.

Fig. 4. Ynglelokalitet for Toppet Skallesluger.

bindelse med Parringsdriften ses alene deraf, at denne flokkevis Optræden begynder omkring 1. April, og at det deltagende Antal Par tiltager jævnt Maaneden igennem og derefter holder sig nogenlunde konstant til Midten af Maj, hvor der indtræder en først hurtig, senere noget langsommere Aftagen, indtil de sidste Par forsvinder omkring Midten af Juni.

En nærmere Undersøgelse viser, at de forsamlede Fugle er de, der senere yngler paa Øen, og at Fuglenes Udebliven fra disse Sammenkomster falder sammen med Lægningen af det første Æg. Dette fremgaar af de paa vedføjede Fig. 5 indtegnede Kurver, hvoraf den ene viser det maksimale Antal Par, der til forskellige Tider er iagttaget paa »Samlingspladsen«,

og den anden de af Øens (senere konstaterede) Ynglepar, der endnu ikke har paabegyndt Æglægningen.

Om disse Sammenkomster kan altsaa fastslaas, at Deltagerne udelukkende er de stedlige Ynglefugle, der, naar de i Løbet af April er udparrede, indfinder sig daglig og vedbliver hermed, indtil Æglægningen begynder. Endvidere er det sikkert, at der ikke her findes nogen direkte Tilknytning til

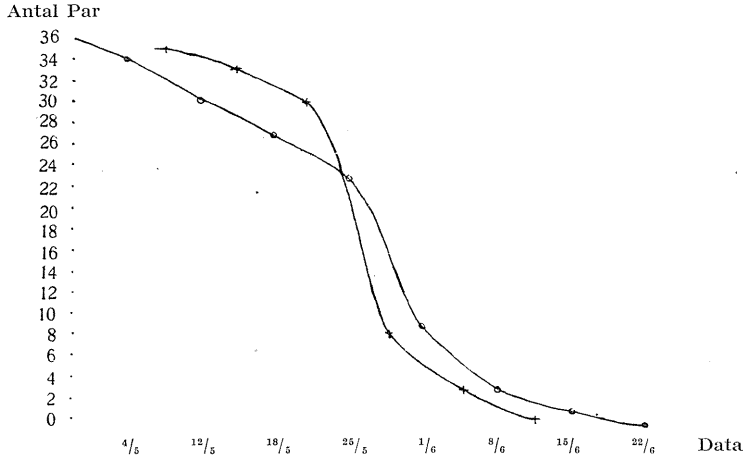

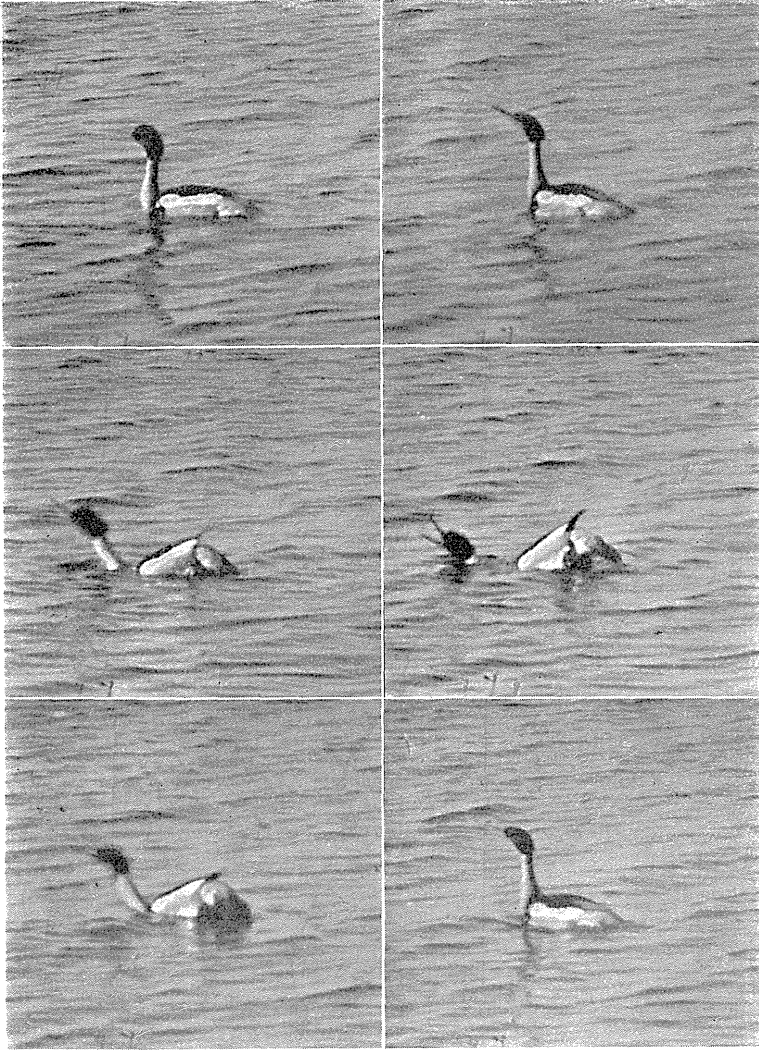
Fig. 5. Dyrefoden 1936. + Par, der ikke har begyndt Æglægningen. o Maximale Antal Par ved Samlingspladsen.

selve Parringen, som jeg aldrig har iagttaget ved »Samplingspladsen«.

Selve »Samplingspladsen« er et meget begrænset Areal. Fuglene bevæger sig sjældent mere end 50 m fra Land og svømmer oftest kun et Hundrede Meter frem og tilbage langs Kysten.

Som nævnt ankommer Fuglene lige ved Daggry, og først ved Syv—Otte-Tiden forsvinder de fleste. Hele den mellemliggende Tid er der dog ikke til Stadighed samme Liv over Forsamlingen. Der er en stadig Vekslen mellem kortere og længere Perioder, hvor Fuglene piller og pudser sig, er i vildt Oprør eller sover. Naar de omsider forsvinder, sker det saaledes, at de i Smaaflokke driver udad, begynder at fiske og derunder spredes mere og mere.

Af de Bevægelser med tilhørende Lyde man kan iagttage, er ♂♂'s »Knirk« den mest fremtrædende, og det eneste man overværer i den første Del af Perioden.

O. WILHJELM fot.

Fig. 6. »Knirkende« Toppet Skallesluger ♂.

Som nævnt, opfattede jeg i Begyndelsen denne som en Halsbevægelse, men den er i Virkeligheden langt mere kompliceret. Som det saa nogenlunde fremgaar af Billedserien Fig. 6, sker der det, at Fuglen strækker Næb, Hoved og Hals skraat opad. Derefter foretages en lynsnar Bevægelse, hvor Vingerne rejses lidt, Halen presses lige nedad, samtidig med

at Fuglen foretager noget i Retning af et Svømmetag. Der ved presses Forkroppen nedad, saa Halsen kommer helt under Vand, og kun Næb og Hoved er synlige. Samtidig udstødes en flertonig, uhyre sammensat men ret svag Lyd. Lyden er i Virkeligheden umulig at beskrive. Hvis man endelig skal gøre et Forsøg, maa man nærmest sammenligne den med Vibens

O. WILHJELM fot.

Fig. 7. Rede af Toppet Skallesluger.

Skrig. Stemmen er langt svagere, men det er et lignende Sammensurium af Toner og andre Lyde, kun at Tonehøjden ikke som hos Viben er opadgaende, men begynder højt og ender lavt.

Kommer man lidt ind i Maj, laver ♂♂ ofte »Dobbelt-Knirk«. De svømmer saa rundt med Hovedet trukket helt ind til Kroppen og med Næsen, eller rettere sagt Næbbet, i Vejret. Naar de har svømmet lidt saadan, slaar de med et Kast Hovedet skraat opad og fortsætter saa med den sædvanlige Knirkebevægelse, idet hver af disse Bevægelser ledsages af den knirkende Lyd.

Medens ♀♀ i Periodens Begyndelse forholder sig ret passive, kommer der dog ogsaa Liv i dem, naar vi nærmer os Maj. De

O. WILHJELM fot.

Fig. 8. Rede af Toppet Skallesluger.

O. WILHJELM fot.

Fig. 9. Rede af Toppet Skallesluger.

foretager nu ofte de tidligere omtalte dyppende Bevægelser. Er ♂'s Stemme under Kurmageriet umulig at beskrive, er det til Gengæld let at illustrere ♀'s; det lyder, som hun havde drukket en usandsynlig Masse Sodavand, og nu afleverer al den overflødige Kulsyre.

I Slutningen af Perioden høres ofte paa Samlingspladsen en svag Kurren. Jeg tror det er ♀♀, men jeg har aldrig med Sikkerhed kunnet lokalisere Lyden.

Nogen direkte Tilknytning til Parringen har alt dette som nævnt ikke. SCHIÖLER skriver i »Danmarks Fugle«, at han aldrig har iagttaget Parringen mellem Toppede Skalleslugere, og uagtet jeg sammenlagt har set paa Skalleslugerne nogle Hundrede Timer i Foraarsmaanederne, er det lige ved at gaa mig paa samme Maade. Forklaringen er vist nok den, at Parringen altid foregaar paa dybt Vand og derfor oftest ret langt fra Land. De to Gange jeg har set det, er det foregaaet, hvor der var omkring 20 Fod Vand. Parringen blev begge Gange indledet med »Dyppebevægelser« fra ♀, men foregik ellers som hos den Store Skallesluger.

Bortset fra den Tid, der tilbringes paa »Samlingspladsen«, opfører Fuglen sig omtrent som Stor Skallesluger i den tilsvarende Periode; den driver, sover, pudser sig og fisker i Perioder. Ogsaa den fisker paa to Maader, alt eftersom den er paa dybt eller lavt Vand. Om Aftenen ses Fuglene ofte i Smaaflokke, der flyver Rundture ind over Land, og man hører saa altid ♀♀'s Stemme »Räk — Räk«.

Før den nærmere Omtale af Æglægningen og Rugningen maa forudskikkes den Bemærkning, at man skal lede længe efter en større Individualist end den Toppede Skallesluger. Jeg har Indtrykket af, at hver Fugl gør nøjagtig, som det passer den, og det, der passer den ene, passer meget sjældent den anden. Det er derfor ikke saa helt let at adskille det individuelle fra det almindelige, hvortil kommer, at Fuglen, indtil Rugningen er begyndt, er ret ømfindelig for Forstyrrelser.

Reden lægger den Toppede Skallesluger altid paa Jorden, fortrinsvis paa ubeboede Øer. Egentlig Redebygning er der uhyre sjældent Tale om, idet jeg blandt flere Hundrede Reder kun har set én, der var bygget, i dette Tilfælde af Tagrør (se Fig. 8); Fuglen gør dog betydeligt mere ud af Reden end

Stor Skallesluger, idet den altid i Forvejen meget omhyggeligt danner en ret dyb, cirkelformet Redeskaal paa ca. 20 cm Diameter. Man faar sjældent Indtryk af dette Arbejde, naar man ser en Skalleslugerrede, da Skaalen efterhaanden fyldes med Stumper af Græs, Blade eller, hvad der iøvrigt, sammen med Dunene, benyttes til at dække Æggene med. Skalleslugerne kan, ligesom man f. Eks. ser Viberne gøre det, danne flere Redeskaale. Undertiden opgives et Forsøg, naar den støder mod Sten eller Rødder; men til andre Tider er der ingen paa-viselig Aarsag til, at Skaalen ikke er blevet færdig eller blevet benyttet. Redeskaalen, der i Regelen er færdig en Ugestid før det første Æg lægges, dannes sikkert af ♀; jeg har ganske vist aldrig set dette Arbejde under Udførelse, men bortset fra selve Kyststrækningen har jeg aldrig iagttaget ♂♂ paa Land.

Skalleslugeren anbringer med Forkærlighed sin Rede under tætte Buske eller i Marehalm, hvor den kan være uhyre vanskelig at finde, men mangfoldige andre Lokalteter kan afgive Redeplads, saaledes anden Urtevegetation, lave udhulede Brinker, gamle Kaninhuller, Hulrum under Trærødder og en sjælden Gang Rørbevoksning.

Som nævnt er Skalleslugeren en stor Individualist, og det Indtryk faar man ogsaa, naar man i ornithologiske Værker læser om Æglægningstid og Ægantal. Det siges jo i Regelen, at Fuglen lægger sine 8—13 Æg eller flere i Slutningen af Maj eller i Juni, hvilket iøvrigt stemmer godt med mine egne Iagttagelser, efter hvilke Ægantallet svinger mellem 5 og 18 og Tiden for første Ægs Lægning fra $7/5$ til $26/6$.

Som et Forsøg paa at komme Spørgsmaalet lidt nærmere, indtegnede jeg (Fig. 10) samtlige i Aarenes Løb gjorte Iagttagelser fra en enkelt Yngleplads i den fuldt optrukne Kurve, der er bestemt ved Redeantallet som Abscisse og Ægantallet som Ordinat. Paa Forhaand kunde man maaske vente en forholdsvis jævnt stigende og faldende Kurve, men selv en »puklet« Kurve kunde have sin naturlige Forklaring i forskellige Maksima for Ynglefugle og gamle Fugle. Som det vil ses, har Kurven imidlertid to »Pukler«, og de gjorte Iagttagelsers Antal er saa stort, at Forholdet daarligt kan forklares som en Tilfældighed, hvortil kommer, at tilsvarende

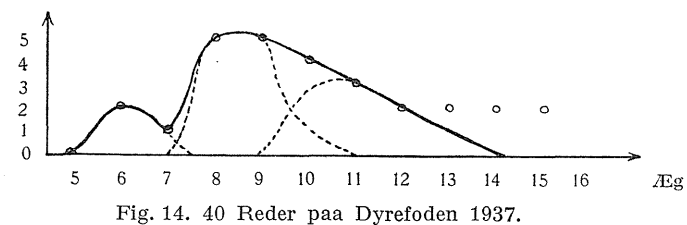
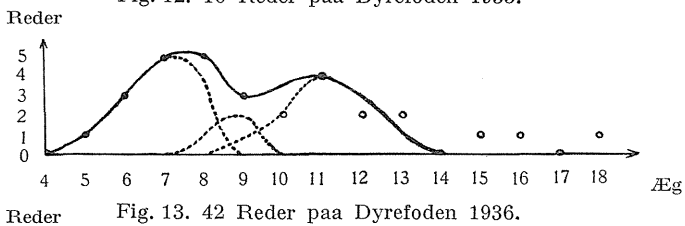
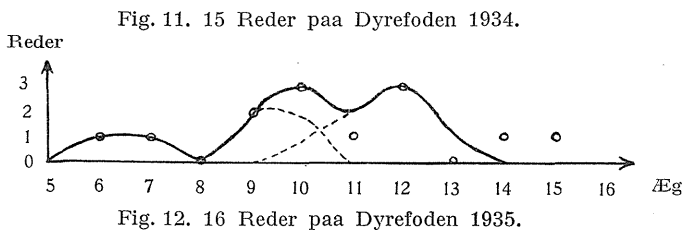
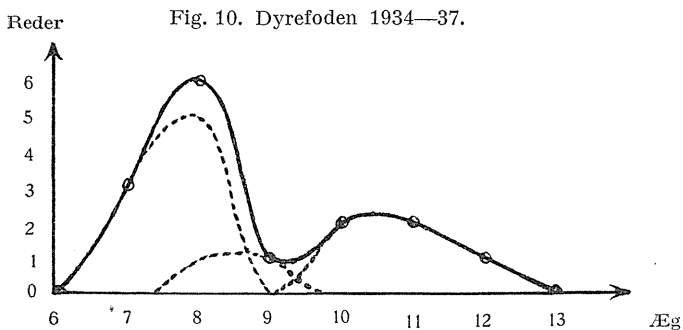
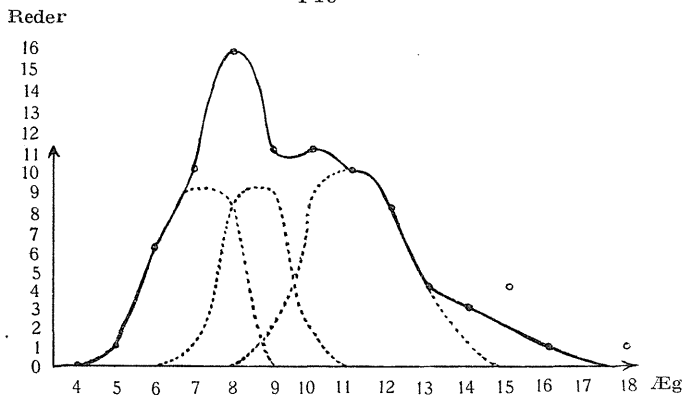
Iagttagelser fra en anden Yngleplads viste en ganske tilsvarende Ejendommelighed.

Forklaringen er nu utvivlsomt, at Fugle, der yngler første Gang, Fugle, der yngler anden Gang, og ældre Fugle har hver sit Maksimum, idet der indenfor hver af disse Grupper lægges henholdsvis 6—8 Æg, 8—10 Æg og 10—13 Æg, saaledes som det er vist ved Figurens punkterede Kurver. At denne Antagelse er rigtig bestyrkes ved Fig. 11—14, hvor tilsvarende Kurver er optegnet for de enkelte Aar, og hvor en større eller mindre Tilgang i den første Gruppe i de paafølgende Aar kan eftervises i de senere Grupper, et Forhold som genfindes ved den anden Yngleplads, jeg har haft under Observation.

For en Ordens Skyld anføres det her, at Materialet naturligvis ikke har kunnet omfatte Reder, der før Rugningens Paabegyndelse er blevet ødelagt, plyndrede, forladte eller paa anden Maade forstyrret, og at Kurverne derfor ikke giver et fuldt nøjagtigt Billede af de faktiske Forhold.

Som det vil ses, er der ovenfor set bort fra saavel Reder med mere end 13 Æg som fra Muligheden for omlagte Kuld. Det hører ikke til Sjældenhederne at finde Reder med 14—18 Æg, men da jeg aldrig har oplevet, at ♀ har paabegyndt Rugningen af disse Kuld, regner jeg med, at der her er Tale om to ♀♀, der har lagt i samme Rede, som de derefter begge har forladt, og at det kun er rene Undtagelser, naar en enkelt ♀ lægger mere end 13 Æg. At Skalleslugeren, naar første Kuld ødelægges eller af anden Grund mislykkes, paabegynder Lægning af et nyt Kuld, betragter jeg ligeledes som en Undtagelse, hvis det overhovedet forekommer. Denne Antagelse støtter jeg ikke alene derpaa, at en mere almindelig Forekomst af omlagte Kuld maatte medføre, at der kom relativt mange sene Kuld, hvor mange tidlige var mislykkedes, et Forhold jeg ikke har kunnet konstatere, men navnlig synes en mere almindelig »Omlægning« uforenelig med Fuglenes ovenfor beskrevne Optræden paa »Samlingspladsen« før Æglægningens Begyndelse, idet der altid har været Overensstemmelse mellem det Antal Par, som opholder sig der i første Halvdel af Maj, og det samlede Antal paabegyndte og udrugede Kuld paa Øen.

Tidspunktet for Æglægningens Begyndelse varierer saaledes, at de fleste ældre Fugle paabegynder Æglægningen i

sidste Uge af Maj, og de fleste af de øvrige Fugle i første og anden Uge af Juni. Tidligste og seneste Dato for Lægning af 1. Æg er efter mine Iagttagelser henholdsvis 7. Maj og 26. Juni, hvoraf den første dog maa regnes for meget unormal.

Den Tid, der hengaar mellem Lægningen af de forskellige Æg i Kuldene, kan jeg ikke oplyse med større Nøjagtighed, men den er i Almindelighed noget kortere end hos Stor Skallesluger, og jeg tror ikke, at Mellemrummene er nær saa konstante. I Regelen er Perioden ca. 32 Timer, men en enkelt Iagttagelse synes at vise et Mellemrum paa ikke over 28—29 Timer i Gennemsnit.

En Omstændighed, der i høj Grad vanskeliggør en Konstatering af Mellemrummet, er, at to Fugle ikke sjældent lægger i samme Rede. Lægges alle Æg i samme Rede, hvilket ofte sker blandt først ynglende, bliver Resultatet altid, at Reden forlades af begge Fugle, og disse Tilfælde er ikke saa vanskelige at udskille. Vanskeligere bliver det, naar der kommer enkelte fremmede Æg i Reden, idet det hele saa iøvrigt gaar meget normalt. Det er derfor svært at sige, hvor almindeligt dette Forhold er, men ofte vækkes ens Mistanke ved, at der kommer to Æg paa samme Dag, eller ved, at der f. Eks. i en Rede med ellers buttede og brunlige Æg pludselig optræder et Par, der er langagtige og grønne.

Noget, der ret hyppigt indtræffer, er dette, at der lidt ind i Rugetiden pludselig kommer enkelte nye og befrugtede Æg i Reden. Om disse Æg, der naturligvis aldrig naar at blive udruget, stammer fra Rugefuglen eller en fremmed, tør jeg ikke udtale mig om.

Som bekendt blander Skalleslugerne ikke alene Æg indbyrdes, men ofte findes ogsaa Æg af Gravand og Skallesluger i samme Rede. Det har været diskuteret, om det her er Skalleslugeren, der lægger i Gravandens Rede, eller omvendt. Hvor man finder enkelte Skalleslugeræg i en Gravanderede, er det sikkert som Hovedregel Skalleslugeren, der har taget fejl af Husnumret. Hvor enkelte Gravandæg ligger i en Skalleslugererede, er Spørgsmaalet vist mere tvivlsomt; Gravanden kan jo her have lagt hos Skalleslugeren, men Forklaringen kan ogsaa være den, at Skalleslugeren har fordrevet Gravanden fra dennes paabegyndte Kuld, hvilket sikkert maa være sket i et

Tilfælde, hvor jeg fandt en Skallesluger, der rugede 8 Gravandæg og 4 Skalleslugeræg i en Rede med Gravandedun.

I disse Reder med sammenbragte Børn klarer Skalleslugerællingerne sig utvivlsomt bedst, idet de, i hvert Fald hvor der yngler mange Skalleslugere, let bliver optaget i en eller anden Skalleslugerflok. Gravandællingerne, der kommer til Verden et Døgn før Skalleslugerne, er sikkert daarligere stillet og gaar vist oftest til Grunde, hvis det ikke er en Gravand der ruger. Jeg har ofte truffet Reder med blandede Kuld, men aldrig Skalleslugere, der førte Gravandællinger eller Gravænder med Skalleslugerællinger.

Naar Kuldet er lagt, begynder ♀ i Regelen straks at ruge, men ogsaa her kommer hendes individuelle Tilbøjeligheder til Udfoldelse. Det er langt fra nogen Sjældenhed, at der gaar nogle, ja helt op til 8 Dage, før hun bekvemmer sig til at tage fat. Det er hændt mig mange Gange, at jeg har anset en Rede for forladt, og saa laa ♀ der alligevel en skønne Dag og rugede. Med denne Ejendommelighed bliver det selvsagt vanskeligt at fastslaa Rugetidens Varighed, og lettere bliver det naturligvis ikke, naar det viser sig, at Rugetiden end ikke er ens i alle Tilfælde.

Efter den første Sæsons mere indgaaende Undersøgelser vilde jeg ikke have betænkt mig paa at sige, at Rugetiden var 28 Døgn, og dette er sikkert ogsaa det almindeligste, men i to senere Tilfælde har Rugetiden afgjort ikke strakt sig over mere end 27 Døgn, og i ét var den mindst 29 Døgn. Forklaringen herpaa maa vist i de fleste Tilfælde søges i ♀'s større eller mindre Rugeiver. ♀, der jo af og til skal ud og tage Føde til sig, forlader i Regelen Reden midt paa Dagen, men medens nogle har travlt med at komme tilbage til Æggene, er der andre, der tager den med en knusende Ro og bliver borte i timevis, og dette sker uden større Skade, da Æggene afkøles ret langsomt i den varme Tid. Det viser sig nu, at de ♀♀, der ihærdigt passer Rugningen og kun i kortest mulig Tid forlader Reden, altid er mellem dem, der faar udpræget hurtigt udruget, medens Fugle med meget lang Rugetid altid er de mere flegmatiske, der lader Æg være Æg saa længe som muligt, og derfor udsætter disse for længere og hyppigere Afkøling.

Der findes neppe nogen anden Fugleart, hvor Antallet af Æg, der aldrig kommer til Udrugning, naar saa høj en Procent som hos Toppet Skallesluger, hvor der indenfor mine Jagttagelser kun er kommet Ællinger af lidt under to Trediedel af samtlige Æg. Mange Reder forlades fuldstændigt, fordi to ♀♀ lægger i samme Rede, fordi ♀ forstyrres i Æglægningstiden eller af andre Aarsager. I Gennemsnit har det her drejet sig om ca. 25 % af samtlige Æg. Ved Siden af dette er der næsten altid ét eller flere »sure« Æg tilbage i Reden, naar Kuldet er udruget; i Gennemsnit ca. 10 % af Æggene.

Den samlede Tabsprocent svinger stærkt fra Aar til Aar og har saaledes for den af mig iagttagne Yngleplads bevæget sig mellem 21 % og 51 %. Tager man alene Procenten af »sure« Æg i Reder, hvor Kuldet iøvrigt er udruget, viser denne ganske tilsvarende Bevægelser, og disse maa derfor antages at have Tilknytning til Æggenes Befrugtning og Udviklingsmuligheder, der hos denne Art utvivlsomt er stærkt paavirket af de klimatiske Forhold i Yngletiden. Der er dog her saa mange Faktorer, der spiller ind, og disses Indflydelse er saa kompliceret, at der som Grundlag for en nærmere Udrødning maa foreligge et langt fyldigere Materiale af Jagttagelser, end det jeg gennem nogle faa Aar har kunnet skaffe tilveje.

Ogsaa den Toppede Skalleslugers Ællinger forbliver i Reden et fuldt Døgn, før de føres til Vandet, hvilket i Regelen sker midt paa Dagen; én Gang har jeg oplevet, at Ællingerne, da jeg kom, løb af Reden en Aften og gik i Vandet med ♀, men den følgende Dag Kl. 12 atter laa i Reden; men normalt vender Flokken aldrig tilbage til Rugepladsen, naar denne først er forladt. Vandrigen til andre Lokalteter foretager de vist kun ret sjældent, men de samme Kuld færdes i Regelen indenfor meget begrænsede Omraader.

En ikke ringe Del af Ællingerne gaar utvivlsomt i de store Maager. Et Par Ringe fra mærkede Ællinger har jeg saaledes fundet i Gylp ved Maagernes Hvilepladser. Saameget mærkværdigere er det, at ♀ slet ikke søger at holde Ællingerne fra de Stenros, hvor Maagerne holder til, men tværtimod jævnlgt svømmer rundt her, og uden at jeg nogensinde har set Maagerne forulempe Flokkene.

Et mærkeligt Forhold, som ofte har været omtalt, er dette, at en enkelt ♀ undertiden ses med et abnormt stort Antal Ællinger. Naar man ved en Yngleplads kender Kuldernes oprindelige Størrelse, viser det sig, at det er uhyre almindeligt, at ♀♀ fører Ællinger, som ikke er deres egne, men Grunden er ikke let at finde ud af. Naar Flokke mødes kan der naturligvis let i Skyndingen glide et Par Stykker fra den ene til den anden, men der er næppe Tvivl om, at der til Grund for Fænomenet ofte ligger et maalbevidst Arbejde fra de »børnerige« ♀♀'s Side. Det mærkværdigste er dog, at det end ikke behøver at være Ællingehunner der »samler«. En Gang saa jeg en ♀ med 9 Ællinger, hvoraf en kom lidt paa Afveje, og nu optraadte der pludselig en enlig ♀, der for hen til Ællingen og annekerede den. I de to Timer jeg derefter iagttog hende, kom den øvrige Flok flere Gange forbi, men det lykkedes hende stadig ved Skrukken og ved at svømme i Zig-Zag foran Ællingen at beholde denne.

Naar Andejagten den 1. August gaar ind og Skydepramene ødelægger Freden omkring Ynglepladserne, forsvinder Kuldene ud paa det mere aabne Vand, og man ser nu meget lidt til Fuglene, før Foraaret atter kalder til Kurmageri ved Samlingspladserne.

Nogle Iagttagelser over Fuglelivet ved Gundsømagle Sø.

Af CHR. KRÜGER

Med den følgende Skildring af mine Iagttagelser ved Gundsømagle Sø har jeg desværre ikke formaaet at give et Billede af Fuglelivet i alle Aarets Maaneder, men jeg har maattet indskrænke mig til en Omtale af mine Iagttagelser i Foraars- og Sommer-Maanederne, fordi omtrent alle mine Besøg ved Søen er faldet mellem 1. April og 1. Oktober. Fuglelivet ved Søen i Vinter-Maanederne adskiller sig imidlertid næppe i væsentlig Grad fra, hvad der kan ses paa andre tilsvarende Lokalteter, og det er det interessante Fugleliv ved Søen i Foraars-Maanederne og i Yngletiden, som er en Omtale værd.